

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Vývoj bankovního trhu v České republice

Bc. Gennadii Tcybin

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Gennadii Tcybin

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Vývoj bankovního trhu v České republice

Název anglicky

Evolution of the banking market in the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem práce je analýza vývoje bankovního trhu v České republice v letech 2008 – 2019 se zaměřením na aktuální stav. Dílčím cílem práce je popsat vývoj chování konkrétní zvolené banky na českém bankovním trhu. Dalším dílčím cílem je zhodnotit perspektivy rozvoje pro tuto banku a formulovat doporučení, která by vedla k posílení jejího postavení na bankovním trhu.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na dvě základní části. První část se bude zabývat teoretickými východisky problematiky bank a bankovního trhu, tj. postavení banky jako ekonomického subjektu, druhy bank, bankovní obchody, právní úprava činnosti bank v České republice, Česká národní banka a její funkce. Teoretická část bude zpracována na základě shromažďování informací z odborné literatury, jejich následnou analýzou a dále také studiem příslušných zákonů.

Praktická část práce bude zaměřena na analýzu trhu komerčních bank v České republice. Na základě analýzy dat bude zhodnocen český bankovní trh. Dále bude popsán a zhodnocen vývoj chování konkrétní banky na českém trhu a pro tuto banku budou následně udělena doporučení a zhodnoceny perspektivy budoucího vývoje.

Metodika je založena na shromažďování informací, analýze údajů o trhu, komparaci a syntéze dat a studiu odborné literatury. Data potřebná k analýze budou získána z databázi České národní banky, Ministerstva financí České republiky, Českého statistického úřadu, komerčních bank a dalších oficiálních zdrojů.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Trh, banka, úvěr, úrok, úroková sazba, spoření, likvidita, riziko, depozita, centrální banka, měnová politika.

Doporučené zdroje informací

- BRČÁK, J. – SEKERKA, B. – STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
- JÍLEK, J. *Finance v globální ekonomice. II, Měnová a kurzová politika*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4516-9.
- JUREČKA, V. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.
- KALABIS, Z. *Základy bankovníctví : bankovníctví obchody, služby, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0001-8.
- POLOUČEK, S. *Bankovníctví*. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-491-9.
- RADOVÁ, J. – DVOŘÁK, P. – MÁLEK, J. *Finanční matematika pro každého*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4831-3.
- REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.
- REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2014. ISBN 978-80-7261-279-6.
- SOUKUP, J. – POŠTA, V. – NESET, P. – PAVELKA, T. *Makroekonomie*. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7.
- SYROVÝ, P. *Financování vlastního bydlení*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2388-4.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lenka Kopecká, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 6. 2019

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 11. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Vývoj bankovního trhu v České republice“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 11. 2021

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí mé práce Ing. Lence Kopecké, Ph.D., za její připomínky a čas, který mi v rámci zpracování práce věnovala.

Vývoj bankovního trhu v České republice

Abstrakt

Stabilita a výkonnost bankovního sektoru jsou velmi důležité z pohledu klientů bank a z hlediska rozvoje celé ekonomiky. Analýza rozvoje bankovního trhu je aktuální vzhledem k současným makroekonomickým podmínkám. Hlavním cílem práce je analýza vývoje bankovního trhu v České republice v letech 2008–2020 se zaměřením na aktuální stav. Dílčím cílem práce je popsat vývoj chování konkrétní zvolené banky na českém bankovním trhu. Dalším dílčím cílem je zhodnotit perspektivy rozvoje této banky a formulovat doporučení, která by vedla k posílení jejího postavení na bankovním trhu. V teoretické části práce je uvedena charakteristika bankovního systému jako celku a jeho typů, činnosti centrálních a komerčních bank. V praktické části práce je za použití informací primárně z databází ARAD a EBA provedena analýza vybraných ukazatelů bankovního trhu. Pozornost je zaměřena na strukturu trhu z pohledu počtu a velikosti subjektů, vývoje vkladů a úvěrů, zisků bank a kapitálové přiměřenosti bank. Vývoj bankovního trhu je porovnán s vývojem HDP země. Je provedena komparace českého bankovního trhu s trhem EU z hlediska počtu subjektů a ukazatelů ziskovosti. Dále je v práci provedena detailní analýza vybrané banky – Moneta Money Bank, zaměřená zejména na oblast struktury jejího majetku a ukazatele ziskovosti. Z výsledků práce vyplývá, že bankovní trh České republiky je relativně stabilní a odolný vůči krizi.

Klíčová slova: trh, banka, bankovní trh, bankovníctví, úvěr, centrální banka, měnová politika, ziskovost, riziko.

Evolution of the banking market in the Czech Republic

Abstract

The stability and performance of the banking sector are very important from the point of view of bank clients and from the point of view of the development of the whole economy. The analysis of the development of the banking market is current due to the current macroeconomic conditions. The main goal of this work is to analyze the development of the banking market in the Czech Republic in the years 2008-2020, focusing on the current situation. The partial goal of this work is to describe the development of the behavior of a particular selected bank in the Czech banking market. Another sub-objective is to assess the development prospects for this bank and formulate recommendations that would strengthen its position in the banking market. The theoretical part of the thesis presents the characteristics of the banking system as a whole and its types, the activities of central and commercial banks. In the practical part of the work, using information primarily from the ARAD and EBA databases, an analysis of selected banking market indicators is performed. It focuses on the structure of the market in terms of number and size of the entity, the development of deposits and loans, profit, capital adequacy of banks. The development of the banking market is compared with the development of the country's GDP. A comparison of the Czech banking market with the EU market is made in terms of the number of entities and profitability indicators. Furthermore, the work focuses on a detailed analysis of a particular bank – Moneta Money Bank, especially in the area of its asset structure, profitability indicators. The results of the work show that the banking market of the Czech Republic is relatively stable and resistant to the crisis.

Keywords: market, bank, banking market, banking, credit, central bank, monetary policy, profitability, risk.

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce.....	13
2.2 Metodika.....	13
3 Teoretická východiska	17
3.1 Pojetí peněžních a bankovních trhů.....	17
3.2 Základní charakteristika a historie bankovních systémů.....	19
3.2.1 Vznik a rozvoj bankovního systému ve světě.....	20
3.2.2 Historie rozvoje bankovního sektoru v České republice	22
3.3 Charakteristika banky a právní úprava činnosti banky v ČR	24
3.3.1 Evropský systém centrálních bank a Evropská centrální banka (ECB)....	26
3.3.2 Národní centrální banky a česká centrální banka (ČNB)	28
3.3.3 Komerční banky	29
3.4 Typy bankovních systémů	32
3.5 Význam a úloha bankovního systému v ekonomice	34
3.6 Efektivnost činnosti bank	35
4 Praktická část	39
4.1 Stručný přehled ekonomické situace v České republice	39
4.2 Bankovní trh České republiky – počet subjektů.....	41
4.3 Bilanční aktiva bankovního sektoru	43
4.4 Zisk bankovního sektoru	45
4.5 Kapitálová přiměřenost bank.....	47
4.6 Objem klientských vkladů a úvěrů	49
4.6.1 Klientské vklady – pasivní strana bankovní bilance.....	49
4.6.2 Klientské úvěry – aktivní strana bankovní bilance.....	50
4.7 Porovnání vybraných ukazatelů rentability bankovního sektoru ČR a Evropské unie	53
4.8 Analýza výkonnosti Moneta Money Bank na českém trhu.....	56
4.8.1 Vize a mise vybrané banky	56
4.8.2 Profil vybrané banky	57
4.8.3 Bilance banky	60
4.8.4 Ziskovost.....	61
5 Výsledky a diskuse	64
6 Závěr.....	67
7 Seznam použitých zdrojů	69
8 Přílohy	79

Seznam obrázků

Obrázek 1	Pozice bankovního zprostředkovatele na finančním trhu	19
Obrázek 2	Dvoustupňový bankovní systém	33
Obrázek 3	Počet subjektů na bankovním trhu ČR (podle velikosti), 2009–2019 (stav ke 31. 12.).....	41
Obrázek 4	HDP a aktiva bank v ČR (celkem, mil. Kč), 2008–2020	43
Obrázek 5	HDP a aktiva bank v ČR (meziroční tempa růstu, %), 2008–2020	44
Obrázek 6	Výsledek hospodaření před zdaněním a čistý zisk bank v ČR (mil. Kč), 2008–2020	45
Obrázek 7	Podíl velkých bank na čistém zisku bankovního sektoru (%), 2008–2020.....	47
Obrázek 8	Celkový kapitálový poměr bank v ČR (%), 2008–2020	48
Obrázek 9	Klientské vklady podle sektorů (mil. Kč) v období 2008–2020	49
Obrázek 10	Struktura klientských vkladů podle sektorů (2020)	50
Obrázek 11	Klientské úvěry podle sektorů (mil. Kč) v období 2008–2020	51
Obrázek 12	Struktura klientských úvěrů podle sektorů (2020)	52
Obrázek 13	Klientské vklady a úvěry (meziroční tempa růstu, %) v období 2008–2020..	53
Obrázek 14	ROE bankovního sektoru – Česká republika a průměr EU (2017–2019).....	54
Obrázek 15	ROE bankovního sektoru – porovnání zemí EU (4. čtvrtletí 2019).....	54
Obrázek 16	ROA bankovního sektoru – Česká republika a průměr EU (2017–2019).....	55
Obrázek 17	Objem úvěrů a vkladů MMB v retailovém segmentu (mld. Kč), 2016–2020	58
Obrázek 18	Objem úvěrů a vkladů MMB v retailovém segmentu (mld. Kč), 2016–2020	59
Obrázek 19	Celková aktiva Moneta Money Bank (mil. Kč), 2016–2020	60
Obrázek 20	Čistý zisk po zdanění Moneta Money Bank (mil. Kč), 2016–2020	61
Obrázek 21	Provozní výnosy Moneta Money Bank – úrokové a neúrokové (mil. Kč), 2016–2020	62
Obrázek 22	2T repo sazba (%), 2008–2021	66

Seznam tabulek

Tabulka 1	Peněžní agregáty	18
Tabulka 2	HDP a aktiva bank v ČR, 2008–2020	44
Tabulka 3	Podíl aktiv bank na reálném HDP ČR, 2008–2020	45
Tabulka 4	Celková aktiva Moneta Money Bank (mil. Kč), 2016–2020	60
Tabulka 5	Ukazatele ziskovosti Moneta Money Bank (%), 2016–2020	62

Seznam použitých zkratk

CB	centrální banka
ČNB	Česká národní banka
EBA	Evropský orgán pro bankovníctví (European Banking Authority)
ECB	Evropská centrální banka (European Central Bank)
ESCB	Evropský systém centrálních bank (European System of Central Banks)
HMU	Hospodářská a měnová unie
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí

1 Úvod

Banky jsou hlavními finančními zprostředkovateli v ekonomice. Banky nejen obsluhují platební styk podniků a organizací, půjčují jejich potřebám, ale také uchovávají a investují zdroje z vkladů klientů. Stabilita a spolehlivost bank je velmi důležitá z pohledu jejich klientů, ale ovlivňuje i řadu dalších procesů v ekonomice, pozici země na globálním finančním trhu. Výsledkem je, že souhrnná činnost bank ovlivňuje makroekonomické ukazatele rozvoje každé jednotlivé země. Úspěšný rozvoj celé ekonomiky země jako celku se všemi jeho vazbami a vzájemnými závislostmi tedy závisí na tom, jak stabilně a efektivně bude organizován bankovní systém. Nepopíratelný význam bankovního sektoru pro ekonomiku je proto jedním z důvodů, proč je téma práce důležité.

Krizе narušující práci bank a dalších finančních zprostředkovatelů může dramaticky ovlivnit vyhlídky na hospodářský růst. Příkladem, jak se bankovní krize stala příčinou dlouhodobé stagnace ve výrobní sféře, je dostatek. Česká ekonomika v současnosti zažívá těžké časy kvůli dopadům omezení spojených s pandemií nemoci COVID-19. Politika země v této době musí na jedné straně podpořit podnikový sektor a na druhou stranu podpořit banky a jejich ziskovost. Současná politika zvyšování úrokových sazeb Českou národní bankou vyvolává mnoho kontroverzních názorů a diskusí. Analýza bankovního sektoru a zohlednění jeho vazeb na ekonomiku se proto jeví jako velmi aktuální téma.

Na českém bankovním trhu působí 49 licencovaných bank, z toho čtyři jsou velké banky, které vytváří dominantní podíl na zákaznickém trhu, celkových aktivech a zisku sektoru (ČNB, 2021). V poslední době došlo v bankovním sektoru k řadě akvizic a fúzí a očekává se, že tyto procesy se budou dále rozvíjet (Hovorková, 2021). Očekávané tendence pravděpodobně změní strukturu trhu a vytvoří nové konkurenční podmínky. Analýza chování jednotlivých bank je proto také velmi aktuálním tématem.

2 Cíl práce a metodika

Tématem práce je analýza bankovního sektoru České republiky.

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je analýza vývoje bankovního trhu v České republice v letech 2008–2020 se zaměřením na aktuální stav.

Dílčím cílem práce je popsat vývoj chování konkrétní zvolené banky na českém bankovním trhu. Dalším dílčím cílem je zhodnotit perspektivy rozvoje této banky a formulovat doporučení, jež by vedla k posílení jejího postavení na bankovním trhu. Zvolenou bankou je Moneta Money Bank.

Výzkumná otázka: bankovní trh České republiky je relativně stabilní a odolný vůči krizi.

2.2 Metodika

Teoretická část práce je věnována základní charakteristice bankovního trhu, typů bankovních systémů, charakteristice centrálních a komerčních bank. Pozornost je věnována také problematice hodnocení efektivnosti bank. Teoretická část je zpracována za použití metody deskripce a analýzy odborných zdrojů.

Na začátku praktické části práce je vytvořen přehled celkové ekonomické situace v České republice, která může ovlivňovat stav bankovního sektoru země. Pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů je zhodnocen vývoj ekonomiky a faktory, které způsobily určité změny v ekonomice. Data o ekonomice ČR jsou čerpána z databázi ARAD, Českého statistického úřadu, portálu Kurzy.cz. V rámci analýzy jsou použity ukazatele reálného HDP, tempa růstu HDP, průměrné roční míry inflace, míry nezaměstnanosti, měnového kurzu (CZK/EUR), úrokové sazby.

Analýzu bankovního trhu je vhodné začít uvedením počtu subjektů na tomto trhu a jejich struktury. Dále lze použít analýzu položek bilance.

Bilance bank

Velikost a růst bankovních trhu odráží základní ukazatel – bilanční suma aktiv. Data o bankovním trhu jako celku lze čerpat z databáze ARAD. Informace o bilanční sumě jednotlivých bank jsou poskytovány ve výročních zprávách. V práci je porovnán vývoj bilanční sumy a reálného HDP České republiky (pomocí grafu a výpočtu meziročního tempa růstu), je vypočítán podíl aktiv bank na celkovém objemu HDP. Výpočet lze vyjádřit pomocí následujících vzorců:

$$\text{Tempo růstu bilanční sumy (\%)} = \left(\frac{\text{Bilanční suma (mil.Kč)}_t}{\text{Bilanční suma (mil.Kč)}_{t-1}} - 1 \right) \times 100\% \quad (3)$$

$$\text{Tempo růstu HDP (\%)} = \left(\frac{\text{HDP (mil. Kč)}_t}{\text{HDP (mil.Kč)}_{t-1}} - 1 \right) \times 100\% \quad (1)$$

$$\text{Podíl bilanční sumy na HDP (\%)} = \frac{\text{Bilanční suma (mil. Kč)}_t}{\text{HDP (mil.Kč)}_t} \times 100\% \quad (2)$$

kde t – vybrané období, $t-1$ – minulé období.

Dále lze zhodnotit vývoj objemu klientských úvěrů, které tvoří aktivní stranu bilance banky, a objemu klientských vkladů, jež tvoří položku pasivní strany bilance (ČNB, 2021). Z databáze ARAD lze vyčíst data o sektorech, které se nejvíce podílí na tvorbě vkladů a úvěrů (rezidenti a nerezidenti, domácnosti, finanční instituce, vládní instituce atd.).

Objem zisku bankovního sektoru

Zisk je další důležitý finanční ukazatel ilustrující výkonnost bankovního sektoru. Dostatečná výše zisku pomáhá bankám pokrýt provozní náklady, související s poskytováním bankovních služeb, a náklady způsobené vlivem různých rizik. Zisk proto pomáhá zajistit stabilitu fungování bankovního sektoru.

Z veřejně dostupných zdrojů, např. z databáze ARAD a výročních zpráv jednotlivých bank, lze vyčíst informace o výsledku hospodaření (VH) před zdaněním a o čistém zisku. Tyto základní ukazatele – VH před zdaněním a čistý zisk – budou v rámci analýzy použity. Velikost nákladů bank na daň z přidané hodnoty je užitečná z hlediska vyhodnocení příspěvku bankovního sektoru ke státnímu příjmu.

Ukazatele ziskovosti banky

Nejběžnějším měřítkem výkonnosti banky je ziskovost. Ziskovost se měří například pomocí ukazatelů ROA, ROE a C/I:

$$\text{Rentabilita aktiv (ROA)} = \text{čistý zisk/celková aktiva} \quad (4)$$

ROA ukazuje schopnost managementu získat vklady za přiměřenou cenu a investovat je do výnosných investic. Tento poměr udává, jaký potenciál ziskovosti má majetek banky, který je využíván k tvorbě zisku. Ukazatel je však třeba interpretovat v kontextu s dalšími výsledky analýzy.

$$\text{Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)} = \text{čistý zisk/celkový vlastní kapitál} \quad (5)$$

ROE je nejdůležitějším ukazatelem ziskovosti a růstového potenciálu banky. Je to míra návratnosti pro akcionáře nebo procentuální návratnost každé 1 Kč kapitálu investovaného do banky (Kumbirai, Webb, 2010, s. 39).

Pro analýzu bankovního sektoru jako celku z hlediska ukazatelů ROA a ROE lze využít data Evropského orgánu pro bankovníctví (European Banking Authority, EBA). Poslední dostupná data pocházejí z roku 2019. Pomocí těchto dat lze porovnat český bankovní sektor se sektory jiných zemí EU a průměrem EU.

$$\text{Poměr nákladů k výnosům (C/I)} = \text{celkové náklady/celkový příjem} \quad (6)$$

C/I vyjadřuje, jak drahé je pro banku vyrobit jednotku výstupu. Čím nižší je poměr C/I, tím lepší je výkonnost banky (Kumbirai, Webb, 2010, s. 39).

Tento ukazatel lze snadno vypočítat pro jednotlivé banky pomocí dat z výročních zpráv.

Banky se ve své činnosti ovšem nemohou orientovat pouze na ukazatel zisku. Mají určité povinnosti vyplývající ze zvláštního postavení a důležité role bankovního sektoru v ekonomice země. Mezi povinnosti bank patří například potřeba dodržovat přiměřenost kapitálu a likvidity, pravidla úvěrové angažovanosti, vytvářet minimální rezervy, poskytovat transparentní informace, bránit se nelegálním obchodním praktikám (Revenda a kol., 2012, s. 366).

Ukazatel kapitálové přiměřenosti

Kapitálová přiměřenost je velmi sledovaný ukazatel v rámci bankovní regulace a dohledu. Vyjadřuje poměr kapitálu a rizik, jimž je banka vystavena ve své činnosti, tj. úvěrovým, operačním a tržním rizikům (Černohorský, Teplý, 2011, s. 226). Z pohledu banky je tento ukazatel důležitý, protože potřeba dodržovat určitou úroveň kapitálové přiměřenosti může vyžadovat přiděl ze zisku po zdanění, a tím snížení jejího dividendového potenciálu (Hrdý, 2005, s. 84).

Požadovaná hodnota kapitálové přiměřenosti činí alespoň 8 %, přičemž kmenový kapitál Tier 1 (CET1) by měl dosahovat 4,5 % rizikově vážených aktiv (Evropská rada, 2021). Data o kapitálové přiměřenosti českého bankovního sektoru jsou poskytována v databázi ARAD.

Výše uvedené ukazatele jsou použity pro zhodnocení bankovního trhu jako celku a výkonnosti vybrané banky – Moneta Money Bank.

3 Teoretická východiska

V této části práce jsou popsány peněžní a bankovní trhy, definovány funkce centrálních bank a objasněn mechanismus fungování bankovních systémů. Je zde nastíněn vývoj bankovního systému a historie bank. Jsou popsány funkce současného evropského systému centrálních bank, činnosti komerčních bank. Dále je pozornost věnována otázkám efektivnosti činnosti bank.

3.1 Pojetí peněžních a bankovních trhů

V bankovníctví hrají peníze klíčovou roli. Slouží jako účetní jednotka kupní síly (jednotka cen zboží a služeb), jsou platebním prostředkem a jsou také prostředkem uchování hodnoty (Jílek, 2013, s. 27). V dávných dobách byli používány jako peníze drahé kovy, ozdoby, vzácné zboží. Postupem času se peníze vyvinuly do hotovostních forem (bankovky a mince). Bankovky byly původně vydávány bankami a sloužily jako potvrzení o uložení určitého množství zlata v této bance. Většina peněz dnes má bezhotovostní (depozitní) formu. Emisi peněz a regulaci jejich množství v oběhu mají na starosti centrální banky (Polouček a kol., 2009, s. 47).

Peněžní zásoba (peníze) v ekonomice se měří pomocí měnových agregátů, které se liší podle stupně likvidity jednotlivých složek (Polouček a kol., 2009, s. 48):

- M1 – nejlikvidnější prostředky, které mohou být okamžitě použity k platbám (oběživo a netermínované vklady, tj. vklady klientů na bankovních účtech bez výpovědní lhůty).
- M2 – zahrnuje položky M1 a navíc další aktiva, jež mohou být relativně snadno přeměněna na oběživa nebo depozita, konkrétně termínované vklady.
- M3 – zahrnuje položky M2 a další vysoce likvidní aktiva.

V Tabulce 1 jsou uvedeny definice peněžních agregátů používaných v České republice, s označením položek, které zahrnují.

Tabulka 1 Peněžní agregáty

Položka	M1	M2	M3
Emitované oběživo	X	X	X
Jednodenní vklady	X	X	X
Vklady s dohodnutou splatností do 2 let		X	X
Vklady s výpovědní lhůtou do 3 měsíců		X	X
Repo operace			X
Akcie / podílové listy fondů peněžního trhu			X
Emitované dluhové cenné papíry do 2 let			X

Zdroj: ČNB, 2021

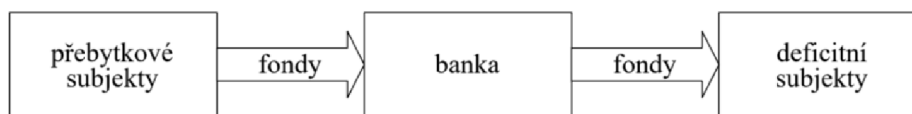
Na finančních trzích se uskutečňuje obchodování s penězi, což umožňuje tok finančních prostředků mezi různými subjekty. Zpravidla lze rozlišovat mezi subjekty přebytkovými a schodkovými.

Finanční trhy lze vymezit jako „*system institucí a instrumentů zabezpečujících pohyb peněz a kapitálu prostřednictvím různých finančních instrumentů mezi ekonomickými subjekty na základě nabídky a poptávky*“ (Revenda a kol., 2012, s. 71).

Finanční trhy vytváří a obchodují s finančními instrumenty a hrají důležitou roli pro zajištění deficitních subjektů finančními prostředky a efektivní využití zdrojů přebytkových subjektů. „*Bez existence finanční trhů by přebytkové subjekty měly pravděpodobně menší motiv pro tvorbu úspor, a naopak deficitní subjekty by mohly ztrácet motivy pro vypůjčování si finančních prostředků.*“ (Revenda a kol., 2012, s. 69)

Alokace (přemístění) finančních prostředků může probíhat přímo nebo s účastí zprostředkovatelů. Přímá forma financování je obvykle realizována formou různých cenných papírů. V rámci nepřímého financování působí finanční zprostředkovatel, jenž přijímá prostředky od věřitelů a na vlastní účet poskytuje finanční prostředky dlužníkům. Finanční zprostředkovatelé mohou být bankovní a nebankovní (např. pojišťovny, penzijní fondy, firmy cenných papírů a jiné finanční instituce, které nevlastní bankovní licenci) (Revenda a kol., 2012, s. 76). Finanční zprostředkovatelé a zejména banky mají pro finanční trh velký význam. Schematicky lze postavení banky na finančním trhu znázornit pomocí Obrázku 1. Šipky na obrázku ukazují pohyb fondů (přesun finančních prostředků).

Obrázek 1 Pozice bankovního zprostředkovatele na finančním trhu

Zdroj: Černožorský, 2020, s. 316

3.2 Základní charakteristika a historie bankovních systémů

V každém moderním státu jsou banky mezi sebou propojeny do bankovního systému. Pro systematizaci tohoto odvětví existuje několik důležitých důvodů. Na rozdíl od jiných podnikatelských subjektů banky a spořitelny mají právo přijímat peněžní vklady třetích osob a obchodovat s nimi svým jménem a na vlastní nebezpečí – vyplývá to například ze zákona o bankách (zákon č. 21/1992 Sb.). To znamená že banky pro svoji činnost nutně potřebují cizí kapitál od velkého počtu osob, jak od podnikatelů, tak i přímo od občanů (ECB, 2019). Z tohoto plyne že bankovní činnost je schopna generovat rizika pro velký počet lidí, kteří mají vklady u této banky. Jak uvádí Jurečka a kol. (2017, s. 113), výrazným rysem bank je to, že pracují hlavně se svěřenými penězi, tj. s penězi vkladatelů. Z toho důvodu že mají důvěru k bance, zakládají u ní účty, provádějí přes ni platební operace a nakupují zboží a služby pomocí platebních karet. Selhání banky – „*riziko, že nebude schopna dostát svým dluhovým závazkům včas a v plné výši*“ (ČBA, 2021) – je rizikem pro mnoho subjektů. Banky jsou navíc mezi sebou těsně propojené a jsou propojeny s finančními trhy, proto krach jedné banky může způsobit krize na finančních trzích a v ekonomice celého státu (Afi, 2018). Právě proto všechny banky musejí být propojeny do regulovaného systému, jenž by měla řídit centrální banka. Tato instituce stanoví určitá pravidla obezřetného chování bank a vymezuje například druh aktiv a transakcí, do nichž nesmí banky kvůli vysokému riziku investovat (Jurečka a kol., 2017, s. 113).

Bankovní systém není tvořen náhodnými subjekty, ale jeho struktura je přesně dána pravidly vybrané země (Syrovátková, 2020). Je proto důležité nastínit vývoj bankovních systémů v různých zemích.

Dále je stručně popsán proces vzniku a rozvoje bankovního systému ve světě a pak konkrétně na území České republiky.

3.2.1 Vznik a rozvoj bankovního systému ve světě

Vývoj bankovníctví je vázán na peníze a historii vzniku jejich různých forem. Již ve starověku vyvolaly obchodní operace potřebu vzniku nových způsobů využití peněz. Ve vývoji bankovního systému lze však vymezit tři klíčové fáze. Na základě zkoumání funkcí bank byly vymezeny Johnem Hicksem v 70. letech 20. století (Grossman, 2010, s. 6):

- V první fázi fungují banky pouze jako důvěryhodní prostředníci: půjčují si, znovu půjčují a vydělávají na rozpětí mezi sazbami úvěrů.
- Ve druhé fázi začíná banka přijímat vklady, které lze na požádání vybrat. V tomto okamžiku se bankéř stává jistinou transakce a přijímá riziko, pokud likvidní aktiva nepostačují k uspokojení požadavků.
- Ve třetí fázi se vklady podléhající výběru stávají převoditelnými, a to prostřednictvím šeku nebo bankovky. Podle Hickse je v tomto okamžiku banka schopna vytvářet to, co jsou ve skutečnosti peníze.

Evoluce moderní banky trvala století a různé země přispěly k tomuto vývoji odlišně.

Kolébkou moderního bankovníctví byla severoitalská města. Aby se obešel církevní zákaz lichvářství, bankovní činnost byla prováděna v kontextu obchodování. Cílem bankovního podnikání v těchto raných dobách byly směny a převody. Jednou z nejstarších bank ve světě byla italská Banca Monte dei Paschi di Siena, založená v roce 1472 a fungující dodnes. Sloužila chudým a lidem v nouzi, protože poskytovala úvěry za minimální úrokové sazby (mBank, 2017). Ve 14. a 15. století bylo florentské bankovní podnikání postaveno spíše na síti rodinných vztahů a důvěře než na pravidlech stanovených trhem nebo zákonem. Italská města, která hrála důležitou roli v rozvoji bankovníctví, však začala v tomto vývoji zaostávat, protože centrum obchodní činnosti se přesunulo ze Středomoří do Atlantiku a severozápadní Evropy (Machiraju, 2008, s. 21–22).

Bankovní techniky se šířily po zavedených středověkých obchodních cestách a spojovaly obchodní centra. V 16. století byla v Nizozemsku založena Amstersamsche Wisselbank, veřejná depozitní a clearingová banka, jež se stala základním kamenem pozice Amstersamu jako předního finančního centra 17. a počátku 19. století. Banka vylepšila bankovní techniky, které převzala z Itálie (Machiraju, 2008, s. 22).

Hlavní inovací bank se staly papírové peníze. Neapolské banky a Švédská Stockholm Banco byly prvními bankami, které zavedly papírové peníze, jež stát přijal jako legální platební prostředek pro úhradu daní v 17. století. Stockholm Banco však zkrachovala kvůli nepřiměřenému vydávání bankovek (mBank, 2017).

V Anglii vyrostlo bankovníctví ze zvyku zlatníků, kteří často přijímali zlato a mince pro skladování a bezpečné uchování. Zlatníci zjistili, že mohou takové mince půjčovat, přičemž si ponechají jen určitou část jako rezervu. Obchodní elita Londýna založila Bank of England v roce 1694. Banka v soukromém vlastnictví byla vyvinuta a chráněna státem, který se na ní stal finančně závislým. Banka byla přeměněna na národní centrální banku, když ji stát donutil rozšířit její aktivity na anglické provincie, kde probíhala průmyslová revoluce (Machiraju, 2008, s. 22).

V koloniální Americe byla první bankou v moderním slova smyslu Bank of North America, založená v roce 1782. Se sídlem ve Philadelphii vydávala papírové peníze konvertibilní na zlato a stříbro. Úspěšný příklad, který uvedla Bank of North America, vedl ke vzniku dalších 30 komerčních bank do roku 1800 (Machiraju, 2008, s. 22).

Jako hlavní stimul k rozmachu využití bankovních technik a rozvoji bankovního systému je obvykle vnímána průmyslová revoluce (Cheminant, 2012, s. 1). Mechanické objevy devatenáctého století vedly ke značnému růstu obchodu a ekonomiky. Průmyslová revoluce, která začala v Anglii a poté se rozšířila na evropský kontinent a do Ameriky, hrála v tom velkou roli. Produkci nebývalého množství zboží dostupného pro obchodní účely a vynálezem nových způsobů přepravy byla otevřena cesta, aby se obchod stal záležitostí celosvětových zájmů. Brzy se ukázalo, že velký objem obchodu, jenž rostl po celém světě, lze mnohem snáze zařídit, pokud budou k dispozici instituce, které obchodníkům umožní získat své zboží a zbavit se ho dříve, než budou muset za to zaplatit. Z toho vznikla směnka – nejpohodlnější způsob financování obchodu, jaký kdy byl znám. Bylo zcela přirozené, že banky různých zemí by měly být vyzvány, aby hrály velmi důležitou roli při vyjednávání a přijímání těchto směnek (Cheminant, 2012, s. 1–2).

Na přelomu 19. a 20. století se začínají ve světě rozšiřovat bezhotovostní peníze, které byly vydávány centrálními i komerčními bankami. Tato situace komplikovala regulaci množství peněz v oběhu, a proto došlo ke značnému rozvoji měnové politiky centrálních bank s cílem zamezit znehodnocování měny a zpomalení hospodářského rozvoje. Nutnost efektivní měnové politiky se zejména ukázala na příkladu hospodářské krize 30. let, která byla doprovázena rozsáhlou měnovou krizí.

Významným milníkem ve vývoji bankovního systému se stalo založení Mezinárodního měnového fondu (MMF, International Monetary Fund) na konferenci v Bretton Woods ve Spojených státech v červenci 1944. V rámci této konference byla založena také Skupina Světové banky (World Bank Group). Podle dohody o MMF (IMF Articles of Agreement) hlavními cíli MMF bylo (MF ČR, 2005):

- *„Podporovat mezinárodní měnovou spolupráci.*
- *Usnadňovat rozšiřování a vyvážený růst mezinárodního obchodu.*
- *Podporovat devizovou stabilitu.*
- *Napomáhat vytváření mnohostranných platebních systémů.*
- *Učinit své zdroje dočasně dostupnými členům majícím potíže s platební bilancí.*
- *Zkrátit trvání a zmírnit stupeň nerovnováhy v mezinárodních platebních bilancích členů“ (MF ČR, 2005).*

Od doby založení MMF se jeho cíle nezměnily. Ve spolupráci se Světovou bankou provádí MMF dohled ekonomického a finančního vývoje v členských zemích a poskytuje finanční a technické poradenství vládám a centrálním bankám (MF ČR, 2005).

3.2.2 Historie rozvoje bankovního sektoru v České republice

Bankovníctví na území dnešní České republiky se rozvíjelo zejména v době Rakouska-Uherska. Vývoj bankovního sektoru v těchto zemích ovšem zaostával, zejména kvůli vysoké úloze zemědělské výroby, která nevyžadovala bankovní služby. Jen průmyslová revoluce 19. století způsobila růst bankovního sektoru. Na území ČR působily rakouské banky, jež ovšem málo podporovaly rozvoj české ekonomiky. V reakci na tuto situaci vznikly například Hypoteční banka Království českého, Živnostenská banka pro Čechy a Moravu, Česká průmyslová banka, Česká národní banka. V roce 1871 vznikla burza cenných papírů v Praze, která podpořila rozvoj obchodu s cennými papíry a vznik nových bank. Kvůli poklesu kurzu cenných papírů vypukla v roce 1873 peněžní a ekonomická krize a řada bank byla likvidována. Pouze na počátku 20. století došlo k oživení činnosti bankovního sektoru (Pospíšil, 2006, s. 16–17).

Se vznikem Československé republiky v roce 1918 bylo třeba řešit potřeby v budování nového státu a měnového systému. V té době na území Československé republiky existovalo celkem 22 bank, z toho 8 bylo německých. Česká strana se snažila snížit závislost na Vídni a do vypuknutí velké ekonomické krize v letech 1929–1933 existovalo v Československu již 114 akciových bank. V roce 1926 byla založena Národní banka Československa.

V roce 1938 bylo v českých zemích kolem 130 bank a významné místo mezi nimi zaujímal Živnobanka, která poskytovala službu velkému okruhu drobných živnostníků a velkým podnikům. Byla to také jediná banka, jež si zachovala určitou autonomii v období německé okupace (Polouček, 2006, s. 40).

V socialistickém období bylo bankovníctví přizpůsobeno sovětskému modelu, předpokládajícímu existenci tzv. monobanky. V roce 1950 byl vydán zákon č. 31/1950 Sb., o Státní bance československé, který spojil dosud samostatné finanční instituce – Národní banku Československou, Slovenskou Tatrabanku, Živnostenskou banku a Poštovní spořitelnu. Banka nebyla ovšem nezávislou institucí, ale nově se stala součástí Ministerstva financí (ČNB, 2018).

Ve druhé polovině 60. let byla zahájena reforma bankovního systému s cílem oddělit emisní a komerční bankovníctví. Tento proces byl ovšem přerušen normalizací. V 70. letech došlo k přeměně původního asymetrického modelu (ústřední a oblastní ústav pro Slovensko) na symetrický model (ústředí a dva hlavní ústavy pro dvě republiky) (ČNB, 2021).

Značnými změnami prošel bankovní sektor po revoluci v roce 1989. V socialistickém jednostupňovém bankovním modelu hlavní roli hrála Státní banka československá, která vykonávala funkci jak centrální banky, tak i obchodní banky pro firemní klientelu. Na základě plánu přímo řídila další banky na území – konkrétně Československou obchodní banku, Českou státní spořitelnu, Slovenskou státní spořitelnu, Živnostenskou banku a Investiční banku. První desetiletí existence samostatné České republiky bylo charakteristické snahou rychle překonat zátěž zděděnou z centrálního plánovacího systému. Socialistický systém byl nahrazen dvoustupňovým bankovním systémem (viz kapitola 3.4). Vzhledem k absenci dostatečného právního rámce a institucionálního dohledu a také manažerského know-how začal bankovní sektor rychle čelit vážným problémům. V první polovině 90. let došlo ke krachu několika menších bank. Trh opustilo také několik poměrně velkých bank – například Kreditní a průmyslová banka, AB Banka a Česká banka (ČNB, 1999, s. 18).

Od roku 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie, je Česká národní banka součástí Evropského systému centrálních bank (ESCB). Hlavním cílem ESCB podle Smlouvy o fungování Evropské unie je udržovat cenovou stabilitu. Podle Smlouvy je základním úkolem ESCB definovat a provádět měnovou politiku Unie, provádět devizové operace v souladu s ustanoveními Smlouvy, držet a spravovat oficiální devizové rezervy členských států a podporovat plynulý provoz platebních systémů (ČNB, 2021).

3.3 Charakteristika banky a právní úprava činnosti banky v ČR

Slovo banka vzniklo z italského pojmu „il banco“, tj. stůl nebo místo, na němž byly realizovány operace s penězi. Peníze lze považovat za základní předpoklad pro činnost bank.

Podle Cambridge slovníku (2021) je banka organizace, kde lidé a firmy mohou investovat nebo si půjčovat peníze, měnit je na cizí měnu atd., nebo budova, kde jsou tyto služby nabízeny.

Revenda a kol. (2015, s. 86) uvádí, že banky jsou ve své podstatě podnikatelskými subjekty, ale mají oproti podnikům v jiných ekonomických odvětvích řadu specifických rysů, které se projevují v jejich významné roli v ekonomice. Na činnost bank se proto vztahují odlišné legislativní požadavky než na činnost ostatních podnikatelských subjektů.

Legislativní úprava banky je nezbytná vzhledem k potřebě kontrolovat a regulovat bankovní trh: „*legislativní úprava činnosti obchodních bank je založena především na tvorbě a kontrole dodržování regulačních opatření (dokumentu) centrálních bank. Cílem je minimalizovat pravděpodobnost ztrát z bankovního podnikání, zamezit přenosu vzniklých ztrát na bankovní věřitele a odvrátit systémové riziko.*“ (Kašparovská, 2003, s. 6)

Banky jsou Evropskou radou pro finanční stabilitu (FSB, 2011, s. 8) definovány jako instituce přijímající vklady, avšak s výjimkou centrální banky a těch zprostředkovatelů, kteří nemají přístup k prostředkům centrální banky/veřejným zárukám a nepodléhají stejné obezřetné regulaci jako banky. Taková definice je klasická, ale výraz „banky“ přitahuje pozornost, protože se zdá, že jde spíše o mezinárodní slovo než o evropský výraz. Právní předpisy EU se raději uchýlily k pojmu „úvěrové instituce“: podle nařízení ze dne 26. června 2013 „úvěrovou institucí“ se rozumí podnik, jehož předmětem podnikání je přijímání vkladů nebo jiných splatných finančních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na svůj vlastní účet. Tuto frázi používá také francouzská legislativa, která na rozdíl od legislativy EU obsahuje podkategorie úvěrových institucí, jednou z nich jsou banky (Bonneau, 2016, s. 2). Tento bod je však málo důležitý. Mezinárodní srovnání by se mělo týkat úvěrových institucí a považovat tuto frázi za ekvivalent slova banka.

Český zákon č. 5/1992 Sb. ze dne 20. ledna 1992 (zákon o bankách, § 1) definuje banku následujícím způsobem: „*Bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které (a) přijímají vklady od veřejnosti a (b) poskytují úvěry a které k výkonu činnosti podle písmen (a) a (b) mají bankovní licenci*“ (Česko, 1991).

Úvěrem se podle § 1 zákona o bankách rozumí „*v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky*“, vkladem „*svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu*“ (Česko, 1991).

Úvěry mohou poskytovat i další subjekty působící na trhu, ale na rozdíl od nich komerční banky mají možnost přijímání vkladů od veřejnosti. Tím pádem ze zákona vyplývá, že banka může poskytovat úvěry z cizího kapitálu. Banka přijímá vklady, a tím vzniká závazek pro banku, ale zároveň má banka možnost tyto prostředky půjčit někomu jinému a mít z toho pohledávku.

Kromě poskytování úvěrů a přijímání vkladů může banka vykonávat další činnosti: „*investování do cenných papírů na vlastní účet, finanční pronájem (finanční leasing), platební služby a vydávání elektronických peněz, vydávání a správu platebních prostředků, poskytování záruk, otvírání akreditivů, obstarávání inkasa, poskytování investičních služeb, finanční makléřství, výkon funkce depozitáře, směnárenskou činnost, poskytování bankovních informací, obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami, které nejsou investičním nástrojem, a se zlatem, pronájem bezpečnostních schránek, provádění administrace investičních fondů a zahraničních investičních fondů, činnost akreditované osoby podle zákona upravujícího podnikání na kapitálovém trhu, poskytování služby hlášení údajů podle zákona upravujícího podnikání na kapitálovém trhu*“ (Česko, 1991).

Banky mohou působit na finanční trhu České republiky jenom na základě bankovní licence České národní banky. Licence musí povolit všechny činnosti, které banka hodlá vykonávat. ČNB je jediným poskytovatelem licencí pro působení na bankovním trhu ČR. Pokud subjekt chce jednat na území České republiky jako banka, musí splňovat podmínky pro vydání licence, které posuzuje ČNB.

„*Žádost o licenci se předkládá České národní bance. Minimální výše základního kapitálu banky činí 500 000 000 Kč a minimálně v této výši musí být tvořen peněžními vklady. O udělení licence rozhoduje Česká národní banka.*“ (Česko, 1991)

Pro udělení bankovní licence musí být splněny určité podmínky (viz Příloha A), které zejména zaručují důvěryhodnost žadatele o licenci.

Pravidla vstupu na finanční trh pro banky jsou docela přísná, ale tímto způsobem se dosahuje minimalizace rizika pro věřitele. Dá se říct, že díky tomu je český bankovní trh v současné době velice stabilní a důvěryhodný pro věřitele.

„Vstup do bankovní sféry podléhá legislativní regulaci především z důvodu ochrany bankovního sektoru před subjekty se sklonem k morálnímu hazardu či před jinak nekompetentními subjekty. Podnikání takových subjektů v sektoru zvyšuje ohrožení bankovní klientely nebo může dokonce mít širší negativní ekonomické dopady (systémové riziko).“ (Kašparovská, 2003, s. 6)

Pokud se jedná o zájem zahraniční banky podnikat na trhu v rámci České republiky, podmínky jsou dle zákona skoro stejné. Avšak zákon o bankách definuje: *„zahraniční banka předloží současně se žádostí o licenci vyjádření orgánu bankovního dohledu země sídla zahraniční banky k záměru zřídit pobočku v České republice a jeho prohlášení, že nad pobočkou bude vykonávat bankovní dohled“* (Česko, 1991). Zahraniční banka zároveň musí být bankou, která má sídlo buď v členském státě Evropské unie, nebo ve státě, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, anebo se sídlem v jiném než členském státě vykonává tyto činnosti prostřednictvím pobočky této zahraniční banky.

Český bankovní systém rozlišuje centrální banku (v České republice – ČNB, na úrovni EU – Evropská centrální banka) a banky komerční (neboli obchodní).

3.3.1 Evropský systém centrálních bank a Evropská centrální banka (ECB)

Evropská centrální banka (ECB) tvoří základ Euro systému a Evropského systému centrálních bank (ČNB, 2021). Je třeba nastínit vývoj a popsat funkce těchto institucí.

Založení Evropské centrální banky (ECB) předcházelo rozhodnutí o vytvoření hospodářské a měnové unie (HMU) v roce 1988. V rámci této unie by měl být zajištěn volný pohyb kapitálu, společný měnový orgán a jednotná měnová politika ve všech zemích eurozóny. Výbor vytvořený pro účely postupného zavedení HMU se skládal z guvernérů tehdejších národních centrálních bank Evropského společenství, generálního ředitele Banky pro mezinárodní platby a dalších členů (ECB, 2021).

V období 90. let byla v rámci práce na HMU provedena řada reforem a byl připraven právní rámec. Centrálním bankám bylo například zakázáno úvěrovat veřejný sektor, byl vytvořen prostor pro konzultace a výměnu názorů, byl vytvářen základ pro zavedení nové společné měny – eura – a zásady nového mechanismu směnných kurzů (ECB, 2021).

V roce 1998 rozhodla Rada EU, že 11 členských států z tehdejších 15 členských států splnilo podmínky pro přijetí jednotné měny od 1. ledna 1999. Hlavy těchto států nebo vlád se také podílely na rozhodování o složení Výkonné rady Evropské centrální banky.

Jmenování prezidenta, viceprezidenta a čtyř dalších členů ECB nabylo účinnosti 1. června 1998 a znamenalo ustavení ECB (ECB, 2021).

ECB má sídlo ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu. Její celkový upsaný základní kapitál činí 10,83 miliard eur k 1. 10. 2020 (ČNB, 2021).

Vrcholové orgány ECB jsou (ČNB, 2021):

- Rada guvernérů – členové Výkonné rady a guvernéri národních CB členských států eurozóny. Určuje měnovou politiku Unie, stanoví střednědobé měnové cíle, klíčové úrokové sazby a měnové rezervy.
- Výkonná rada – má 6 členů, jmenovaných na období 8 let Evropskou radou – konkrétně zástupci zemí eurozóny. Provádí měnovou politiku v souladu s rozhodnutím Rady guvernérů.
- Generální rada – se skládá z guvernérů národních CB všech členských zemí EU, prezidenta a viceprezidenta ECB. Vytváří doporučení a rozhodnutí ve vztahu k měnové politice členských zemí EU.

ECB je součástí dvou důležitých organizací – Eurosystemu a Evropského systému centrálních bank.

Postupem času vzrostl počet členských států eurozóny na 19 (Evropská komise, 2021). Dnem, kdy jednotlivé země vstoupily do eurozóny, se automaticky stala jejich národní centrální banka součástí Eurosystemu, který tvoří ECB a národní centrální banky ostatních členských států eurozóny (ECB, 2021).

Česká republika není členem eurozóny, proto Česká národní banka není členem Eurosystemu. Nicméně je od roku 2004 členem Evropského systému centrálních bank, protože je ČR členem Evropské unie.

„Evropský systém centrálních bank (ESCB) se skládá z ECB a národních centrálních bank všech členských států EU. ČNB je součástí ESCB.“ (ČNB, 2021)

Hlavním úkolem ESCB je udržení cenové stability. S tímto cílem podporuje organizace obecné hospodářské politiky EU a dosažení cílů EU, které spočívají zejména v podpoře míru, hodnot EU, blahobytu obyvatel EU, poskytování občanům EU práv, svobod a bezpečnosti, vytváření vnitřního trhu a HMU, v podpoře zájmů EU v zahraničních vztazích (ČNB, 2021).

„Základními úkoly ESCB podle Smlouvy jsou: vymezovat a provádět měnovou politiku Unie, provádět devizové operace v souladu s ustanoveními Smlouvy, držet a spravovat oficiální devizové rezervy členských států, podporovat plynulé fungování platebních systémů.“ (ČNB, 2021)

3.3.2 Národní centrální banky a česká centrální banka (ČNB)

„Centrální banka (CB) je veřejná instituce, která spravuje měnu určité země nebo skupiny zemí a reguluje peněžní zásobu – doslova tedy množství peněz v oběhu. Hlavním cílem mnoha centrálních bank je udržování cenové stability. V některých zemích má dále centrální banka ze zákona povinnost podporovat plnou zaměstnanost.“ (ECB, 2015)

V České republice byla centrální banka (Česká národní banka, ČNB) zřízena v roce 1993. Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance (§ 2), definuje: *„Česká národní banka je ústřední bankou České republiky, orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem a orgánem příslušným k řešení krize“ (Česko, 1992).*

Organizační uspořádání a základní pravidla fungování útvarů ČNB stanoví Organizační řád České národní banky, schválený v roce 2017 a ve znění pozdějších úprav (poslední změna Řádu byla provedena v roce 2020). ČNB má ústředí v Praze a územní pracoviště v dalších 6 českých městech. V rámci ČNB jsou vymezeny různé funkční sekce a útvary – například sekce správní, sekce měnová, odbor interního auditu, sekce finanční stability, dvě sekce dohledu nad finančním trhem, sekce bankovních obchodů, sekce licenčních a sankčních řízení atd. Přehled všech sekcí ČNB je uveden v Příloze B.

ČNB je součástí Evropského systému dohledu nad finančními trhy, spolupracuje s Evropskou radou pro systémová rizika a s evropskými orgány dohledu nad finančními trhy. Jednotlivým institucím musí ČNB předkládat zprávy o měnovém vývoji, finanční stabilitě, vytvářet doporučení, upozornění a varování.

Jedním z hlavních nástrojů, které má centrální banka ke splnění stanovených cílů k dispozici, je určování úrokových sazeb. Změny úrokových sazeb provádí v rámci měnové politiky. Rozlišují se zpravidla restriktivní a expanzivní měnová politika (Holman, 2010, s. 358):

- Expanzivní měnová politika vede k depreciaci (znehodnocení) domácí měny a zlepšení bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami. Důsledkem je růst agregátní poptávky a domácího produktu, pokles nezaměstnanosti, ale i růst inflace.
- Restriktivní měnová politika vede k apreciaci (zhodnocení) domácí měny a zhoršení bilance zboží a služeb, poklesu agregátní poptávky a domácího produktu, růstu nezaměstnanosti, ale i k poklesu inflace.

V dlouhém období mají oba typy měnové politiky jediný cíl – vliv na inflaci. Tím se zaručuje naplnění cíle ČNB, zakotveného v § 2 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance: „*Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu*“ (Česko, 1992). Význam centrální banky je proto z makroekonomického pohledu velmi velký.

Další důležitou funkcí centrální banky je emise peněz. CB vydává bankovky a mince, cenné papíry, spravuje devizové rezervy, podílí se na analýze stavu ekonomiky v zemi.

Je důležité pochopit, že centrální banka není banka komerční, tj. nemůže zde občan nebo firma založit účet nebo požádat o úvěr. CB je však bankou pro komerční banky – půjčuje, poskytuje zajištění a záruky pro komerční banky. Centrální banka reguluje počet bank komerčních a uděluje jim licenci k provádění bankovní činnosti v ČR. CB také dohlíží nad sektorem komerčních bank, aby na sebe nebraly příliš velká rizika. Dělá to tak, aby ovlivnila stabilitu sektoru komerčního bankovníctví, zajistila tak tok peněz a úvěrů v ekonomice, ovlivnila stabilitu cen (ECB, 2015). Péče o finanční stabilitu a bezpečné fungování finančního systému v ČR je také jedním z hlavních cílů ČNB, uvedených v § 2 zákona č. 6/1993 Sb. Pro tento účel vykonává CB dohled nad finančním trhem a segmentem komerčních bank.

3.3.3 Komerční banky

V současné ekonomické realitě komerční banka je podnikatelský subjekt. Tudíž její základní cíle se neliší od cílů jiných podnikatelských subjektů. Primárním a nejdůležitějším cílem pro jakoukoliv z komerčních bank je maximalizace zisku. Banku nemůže založit kdokoliv a bankovní systém je velice závislý na legislativní regulaci.

Na rozdíl od jiných tržních subjektů mají banky několik odlišností z důvodu toho, jaké funkce plní. Banka jako ekonomický subjekt neprodává spotřebitelům žádný fyzický produkt. Činnost banky je spojená s poskytováním služeb, konkrétně s realizací toků peněžních prostředků mezi ekonomickými subjekty. Dá se říct, že banka je finančním zprostředkovatelem, to znamená, že má alokační funkci k volným peněžním prostředkům.

„Základní formou tohoto zprostředkování je přijímání vkladů od ekonomických subjektů a jejich alokace ve formě bankovních úvěrů. Nákup vkladů bankou i prodej peněz formou bankovních investic probíhá na principu návratnosti. Nákupem vkladů se obchodní banky dostávají do pozice dlužníka a vznikají jim peněžní závazky. Prodejem úvěrů vznikají pohledávky vůči držitelům úvěrů. Banky však vykonávají i další finanční služby (obchodování s cennými papíry na vlastní i cizí účet, finanční poradenství klientům, realizace platebního styku, bankovní záruky, depotní obchody aj.). Některé z těchto obchodů nevystavují banky vzniku reálné bilanční pohledávky či závazku, lze je chápat jako bankovní obchody neutrálního charakteru.“ (Kašparovská, 2003, s. 6)

Na základě těchto východisek lze definovat základní funkce komerčních bank, kterými jsou (Urban, 2021):

- Depozitní funkce: přijímání vkladů – termínovaných a netermínovaných – a otevírání pro tyto účely různých typů účtů.
- Úvěrová funkce: poskytování úvěrů domácnostem, podnikům, státu v různé výši, době splatnosti a s různými úrokovými sazbami.
- Funkce zprostředkovatele plateb, v rámci které banka zpracovává např. příkaz k bezhotovostnímu převodu, platby kartou, vybírá poplatky za vedení účtu atd.

Tyto funkce se vztahují k jednotlivým bankovním službám, jež lze také rozdělit podle bankovní rozvahy na služby aktivní, pasivní a neutrální (mimobilanční) (Srovátková, 2015):

- Aktivní bankovní produkty (úvěry klientům, úvěry jiným bankám, investice do cenných papírů): u těchto služeb vystupuje banka jako věřitel a využívá k jejich provádění vlastní kapitál a zejména cizí zdroje, které soustředila.
- Pasivní bankovní produkty (vklady nebankovních klientů, vklady a úvěry od jiných bank): shromažďování peněžních prostředků, které následně banka využívá k aktivním obchodům (banka je dlužníkem).
- Neutrální bankovní produkty (poradenství, úschova cenností, komisionářské služby) – nemají přímou vazbu na aktiva nebo pasiva, zprostředkovane však ovlivňují rozvahu banky.

V případě, že se banka soustřeďuje na jeden konkrétní druh bankovních produktů, jsou rozlišovány:

- Banky spořitelní (soustřeďují se na úspory drobných klientů).
- Banky zemědělské (poskytují úvěrové financování zemědělskému sektoru).
- Hypoteční banky (soustřeďují se především na úvěry na financování nemovitostí).
- Investiční banky (nabízí úvěry investičního charakteru, investice do majetkových podílů apod.).
- Záruční a rozvojové banky (poskytují záruky různým subjektům a přímou podporu investičních projektů).
- Exportní banky (podporují domácí vývoz).
- Konsolidační banky (zřízené státem s cílem ozdravit bankovní sektor, poskytnout likviditu obchodním bankám, pokud na to neexistují jiné způsoby).

Banky netvoří pouze vlastní zdroje, ale zajišťují i vnitřní akumulaci prostředků na rozvoj ekonomiky země. Důvody ke spoření volných peněžních prostředků obyvatelstva a navýšení kapitálu jsou zajišťovány pomocí flexibilní depozitní politiky komerční banky, pokud je ve státě příznivá makroekonomická situace.

Stimulace úspor v národní ekonomice předpokládá (Brekhova, Almosov, Zavjalov, 2018, s. 16):

- Atraktivní úrokové sazby z vkladů.
- Garance bezpečnosti a návratnosti prostředků pro vkladatele.
- Vysoké hodnocení spolehlivosti komerční banky a dostupnost informací o jejích činnostech.
- Širokou nabídku depozitních služeb.

Zprostředkování úvěru je nejdůležitější funkcí banky jako úvěrové instituce. Zajišťuje účinné přerozdělování finančních zdrojů v národním hospodářství na principech návratnosti, naléhavosti a splacení. Úvěrové operace jsou pro banku hlavním zdrojem příjmů. Toto je důvodem toho, že každá komerční banka hledá různé možnosti přilákání nových klientů ke svým úvěrovým produktům. V důsledku toho spolu s úvěrovým produktem klient může od banky nebo její partnerské společnosti získat benefity, jako jsou například pojištění, věcné odměny nebo členství v nějakém klubu.

Zprostředkování plateb neboli zajištění platebního styku je počáteční a základní funkcí bank. V tržním hospodářství téměř všechny podnikatelské subjekty bez ohledu na svou velikost a formu mají bankovní účty, na kterých jsou prováděny bezhotovostní převody. Banky jsou odpovědné za včasné a spolehlivé provedení platebních příkazů svých klientů.

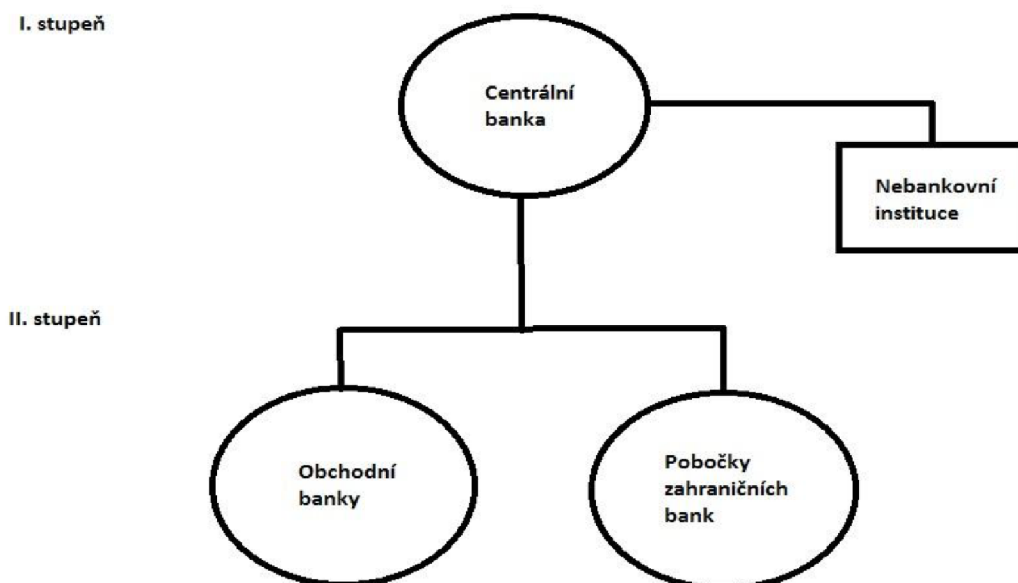
3.4 Typy bankovních systémů

Moderní bankovní systémy většiny vyspělých států (i v České republice) fungují podle dvoustupňového principu (Reveda a kol., 2012, s. 88). To znamená, že bankovní systém každé země tvoří centrální banka, která plní makroekonomickou funkci, a síť obchodních bank, plnící mikroekonomickou funkci. Hlavním cílem centrální banky je zajištění měnové stability, obchodní banky naopak realizují svoji činnost na základě podnikatelského principu, tj. s cílem maximalizovat zisk. Dvoustupňový bankovní systém tvoří také vzájemné vztahy bank, stejně jako vztahy s okolím (podnikatelským sektorem, sektorem domácností, vládou a zahraničím) (Reveda a kol., 2012, s. 88). Schéma dvoustupňového bankovního systému je uvedeno na Obrázku 2.

Existují také jednostupňové bankovní systémy, v nichž všechny operace provádí centrální banka a ostatní banky jsou zcela závislé na jejích rozhodnutích. Ostatní banky jsou zpravidla „úzce specializované na vymezený rozsah bankovní činnosti“ (Žehrová, 2011, s. 43).

Jednostupňové bankovní systémy historicky předcházely modelům dvoustupňovým. Například v centrálně plánovaných ekonomikách byly všechny funkce spojeny do jedné banky.

Obrázek 2 Dvoustupňový bankovní systém

Zdroj: Pospíšil, 2007, s. 20.

Bankovníctví lze také rozlišovat podle dvou typů – univerzální bankovníctví a oddělené bankovníctví. Model odděleného bankovníctví je založen na předpokladu institucionálního oddělení komerčního a investičního bankovníctví (jako například dříve ve Spojených státech) (Revenda a kol., 2012, s. 88).

V rámci univerzálního bankovníctví mohou banky poskytovat řadu bankovních produktů – jak klasické produkty komerčního bankovníctví (přijímání vkladů a poskytování úvěrů), tak i produkty investiční. Banky mají velké sítě poboček, což snižuje časové a transakční náklady, vytváří více příležitostí pro klienty. Výhody tohoto systému byly často diskutovány. Tento systém umožňuje využití informací o zákaznících a dovoluje bankám poskytovat více služeb „pod jednou střechou“. Nevýhodou tohoto systému je koncentrace moci u několika bankovních institucí, které drží podnikové akcie a zároveň těmto podnikům poskytují úvěry a upisují dluhopisy (Jílek, 2013, s. 548).

3.5 Význam a úloha bankovního systému v ekonomice

Důležitým motivem pro studium vývoje bankovního trhu je jeho potenciální vliv na ekonomický růst země. Teoretická literatura zkoumá vztah finančního systému, zejména bankovního sektoru, a ekonomického růstu již během velmi dlouhé doby. Adam Smith ve své klasické práci *Bohatství národů* z roku 1776 zdůraznil důležitost bank při mobilizaci kapitálu. Joseph Schumpeter v roce 1934 uvedl, že banky hrají klíčovou roli v ekonomickém růstu: umožňují provádění nových kombinací, zmocňují lidi, aby je ve jménu společnosti jakkoli tvořili (Grossman, 2010, s. 6).

Banky především významně přispívají k hospodářskému růstu tím, že poskytují finanční zdroje jiným odvětvím, a tím usnadňují výrobu. Hrají klíčovou zprostředkovatelskou roli mezi dlužníky a věřiteli tím, že usnadňují převod zdrojů od střadatelů k dlužníkům. Banky mobilizují, alokují a investují velkou část úspor společnosti, takže výkonnost bank má zásadní dopady na alokaci kapitálu, růst firmy, průmyslovou expanzi a ekonomický rozvoj. Banky mají navíc důležitou funkci při snižování nákladů na informace a transakce spojené s interakcí dlužníků a věřitelů. Dobře fungující bankovní systém je tedy považován za základní kámen tržní ekonomiky (Carletti, Hartmann, 2002; Berger a kol., 2004).

V ekonomice plní banky několik důležitých funkcí. V první řadě úvěrové instituce shromažďují, ukládají a investují volné finanční prostředky. Banka hromadí nejen vlastní aktiva, ale i peníze klientů. Vlastnictví přerozdělených zdrojů zůstává u původních věřitelů – klientů banky. Hlavně komerční banky, ale i pojišťovny, penzijní fondy, spořitelny, investiční společnosti a další finanční instituce zajišťují nepřímé financování: *„zprostředkovatel emituje sekundární finanční instrumenty, které nakupují přebytkové jednotky, a nakupuje primární finanční instrumenty, které emitují deficitní jednotky“* (Nývltová, Režňáková, 2007, s. 11).

Úvěrové organizace fungují jako prostředníci při peněžních vypořádáních a provádějí platební příkazy právnických a fyzických osob. Malé částky volných finančních prostředků mnoha klientů mohou banky akumulovat a použít k financování velkých projektů.

Prostřednictvím zprostředkování banka nakonec získá příležitost přilákat prostředky na krátkou dobu a investovat – na dlouhou dobu. Banky tedy slouží jako spojovací článek mezi podnikatelskými subjekty a zajišťují jejich interakci v procesu výroby, směny a spotřeby.

Moderní bankovní systém obecně a zejména jednotlivé úvěrové instituce jsou navíc vypořádacími centry, která zajišťují tok prostředků mezi klienty. S pomocí bank v ekonomice tedy dochází k výměně, obratu aktiv a kapitálu. V tomto případě je bance svěřena funkce regulace peněžního oběhu.

Banky jsou nejen účastníky měnového systému, ale také jeho aktivními tvůrci. Výsledkem jejich úvěrové činnosti je tvorba peněžní zásoby pomocí takzvaného peněžního multiplikátoru. „*Multiplikativní tvorbu vkladu vyvolává bankovní systém jako celek, neboť ztratí-li banka svůj přebytek rezerv, tyto rezervy neopustí bankovní systém. Každá banka poskytuje úvěry a tvoří depozita, rezervy se přesouvají do jiných bank, které je používají k poskytování dodatečných půjček a k vytváření dodatečných vkladů*“ (Žehrová, 2011, s. 41).

3.6 Efektivnost činnosti bank

Jedním z cílů této práce bude zhodnotit vývoj sektoru bankovníctví v České republice. Hodnocení lze provést z různých hledisek. Ve spojení s procesem hodnocení nějakého objektu nebo procesu se často objevuje pojem „efektivita“ nebo „účinnost“. Efektivnost nebo účinnost bankovního sektoru lze považovat za velmi důležitou otázku. Je třeba také vymezit, co koncept efektivnosti vlastně obsahuje. Vytvoří to metodologický základ pro provedení hodnocení bankovního sektoru v praktické části – nastíní kritéria hodnocení, vhodné postupy a metody hodnocení, definuje potřebu informace pro provedení hodnocení.

Je zajímavé, že v dnešní době, pokud jde o bankovní prostředí, neexistuje obecně přijímaný a zavedený koncept efektivity. Na jedné straně to komplikuje práci výzkumníka, ale na druhé straně to poskytuje určitou flexibilitu při formulaci definice, která podle jeho názoru bude nejvhodnější.

Efektivní (angl. effective) znamená adekvátní k dosažení účelu; produkující zamýšlený nebo očekávaný výsledek (Dictionary.com, LLC). Lze říci, že banka je efektivní, pokud za běžných okolností dosahuje plánovaných výsledků nebo cílů a používá k tomu adekvátní (vhodné) strategie a postupy. S přídavným jménem „efektivní“ jsou spojena podstatná jména „efekt“ a „efektivita“.

Efekt znamená něco, k čemu společnost dosahuje, jaký výsledek nebo následek její činnost má. Efektem činnosti centrální banky může být například snížení nebo zvýšení inflace (výsledek měnové politiky). Slovem „efektivita“ (nebo také „efektivnost“) lze vyjádřit praktickou účinnost nějaké činnosti: *„Jinými slovy, jedná se o souhrnné vyjádření konkrétního účinku nějakého efektu nebo i vícera různých vzájemně působících efektů“* (ITbiz.cz, 2021).

Existují dva přístupy, jimiž lze měřit účinnost (Cooper a kol., 2007, s. 1):

- Přístup orientovaný na výstup (maximalizace výstupu s danými zdroji).
- Přístup orientovaný na vstup (efektivní využívání zdrojů).

Nejběžnější možností je přístup orientovaný na vstup, protože při měření této efektivity dostávají manažeři data, na jejichž základě mohou přímo ovlivňovat určité vstupy společnosti, aby zvýšili efektivitu jim svěřené organizace. Naproti tomu při měření efektivity výstupu mají manažeři méně páky vlivu, které snižují praktickou užitečnost prováděného výzkumu. Kromě toho při rozhodování mezi dvěma možnostmi stojí za to vzít v úvahu, že například organizace může mít extrémně vysoké ziskové marže, ale extrémně neefektivní, iracionální náklady na zdroje (Tyunin, 2018, s. 31).

Pokud se ponoříme do konkrétnějších definic účinnosti, měli bychom věnovat pozornost ekonomické nebo celkové účinnosti (angl. economic or overall efficiency, EE). Koncept představil Farrell v roce 1957 a uvedl, že ekonomická efektivita je situace, ve které je každý zdroj optimálně přidělen tak, aby sloužil každé společnosti nebo jednotlivci nejlepším způsobem a současně minimalizoval odpad. Celková účinnost je produktem dvou složek: alokační účinnosti a technické účinnosti. Aby byla společnost ekonomicky efektivní (tj. $EE = 1$), měla by být současně technicky i alokačně účinná (tj. $TE = AE = 1$) (Tyinin, 2019, s. 32).

Alokační efektivita (AE; účinnost distribuce) je schopnost firmy využívat zdroje (vstupy) v optimálním poměru (v poměru, který minimalizuje výrobní náklady) za dané ceny. Alokační účinnost odráží schopnost komerční banky optimálně využívat kombinaci zdrojů, a to jak z hlediska nákladů na získání bankovních zdrojů, tak z hlediska cen produktů a služeb produkovaných bankou (Tyinin, 2019, s. 32).

Technická efektivita (TE), formulovaná v roce 1951 T. Koopmansem, odráží schopnost firmy dosáhnout maximálního možného výstupu (produkty, služby) s daným souborem zdrojů (TE orientovaná na výstup) nebo schopnost společnosti použít minimální množství zdrojů k výrobě daného objemu produkce (TE orientovaná na vstup) (Tyinin, 2019, s. 32).

Příkladem analýzy technické efektivnosti bank je studie Mustafy a Behmooda (2015) na příkladu 11 pákistánských komerčních bank v období let 1998 až 2012. Pokoušeli se zjistit, zda přijetí informačních a komunikačních technologií mělo nějaký vliv na skóre efektivity bank.

Zeitun a Benjelloun (2013) zkoumali relativní účinnost 12 jordánských bank v období 2005–2010, tedy v období po deregulaci bank. Dospěli k závěru, že většina jordánských bank neefektivně hospodařila se svými vstupy (průměrná nákladová efektivita vykazovala během posuzovaného období klesající trend) a že globální finanční krize ovlivnila účinnost bankovního sektoru. Článek také dokazuje, že různé specifikace vstupů a výstupů mají vliv na získané skóre účinnosti bank.

Aby bylo možné určit ekonomickou účinnost, je nutné ji změřit, proto je zapotřebí definice měření. Měření jsou přesná, předem připravená pozorování skutečného světa, proces systematického přiřazování čísel k objektům a jejich vlastnostem, aby se usnadnilo používání matematiky nebo statistiky při studiu a popisu objektů a jejich vztahů (Boslaugh, 2021). Pojem měření lze také interpretovat jako proces stanovení hodnoty vybraných proměnných (např. zisku) s použitím určité měrné jednotky (např. česká koruna, euro).

Aby bylo možné správně vybrat proměnné pro analýzu, je třeba pochopit, jaké vlastnosti musí splňovat, aby byly správně interpretovány. Musí být spolehlivé, přesné, odlišné od ostatních proměnných (Tyinin, 2019, s. 34). Ve skutečnosti však dodržování všech podmínek je relativně vzácné, a proto se vychází z předpokladu, že údaje poskytnuté společnostmi jsou přesné a spolehlivé. Navíc je známo, že spolehlivost a transparentnost informací, které zveřejňují banky, zejména je přísně kontrolována. Lze proto tvrdit, že proměnné, které lze čerpat z bankovních zpráv nebo bankovní statistiky, splňují výše uvedená kritéria.

Pro výběr vhodných ukazatelů měření může být užitečný článek Jingyi (2016). V něm autor zhodnotil 20 výzkumných článků o efektivitě čínských bank a shrnul jejich výsledky, metodiky a přístupy do jednoho dokumentu. Autor diskutoval různé metody odhadování, používané ostatními, a dospěl k závěru, že přístup SFA je mezi studijními články nejoblíbenější. Jingyi (2016) rozděluje ukazatele účinnosti do tří velkých skupin:

- Vlastnictví bank.
- Faktory specifické pro banky.
- Faktory prostředí.

První skupina obvykle zahrnuje hypotézy jako „státní banky jsou efektivnější než soukromé, protože vláda může ty první podpořit prostředky“ nebo „zahraniční banky jsou díky rychlejšímu zavádění moderních technologií efektivnější než domácí“ (Jingyi, 2016).

Druhá skupina zahrnuje takové proměnné, jako jsou velikost banky, rezervy na ztráty z půjček (angl. loan loss reserves, LLR) jako ukazatel úvěrového rizika banky, poměr půjček k vkladům jako ukazatel rizika likvidity, podíl na celkových aktivech jako měřítko kapitálového rizika, dynamika ROA a dynamika výnosů akcií jako ukazatele účetního operačního rizika (Jingyi, 2016).

Třetí skupina zahrnuje růst HDP, úrokovou sazbu, směnný kurz, místní ekonomický rozvoj, vlivy globální finanční krize (Jingyi, 2016).

Výzkum Jingyi (2016) je tedy relevantní, protože představuje obecný pohled na možné determinanty bankovní efektivity, prověřený řadou vědců.

4 Praktická část

Tato část práce je zaměřena na naplnění stanovených hlavních cílů práce: analýzu vývoje bankovního trhu v České republice v období 2008–2020 se zaměřením na aktuální stav a zhodnocení činnosti vybrané banky (Moneta Money Bank) z hlediska její pozice na tomto trhu a perspektiv budoucího rozvoje. Pro účely nalezení odpovědi na výzkumnou otázku práce (bankovní trh České republiky je relativně stabilní a odolný vůči krizi) je třeba zhodnotit celkovou ekonomickou situaci v zemi a její vazby na vývoj bankovního trhu.

4.1 Stručný přehled ekonomické situace v České republice

Česká republika patří mezi rozvinuté ekonomiky světa. Na začátku sledovaného období od roku 2008 ovšem Česká republika čelila hrozbám zhroucení světové finanční architektury a hluboké recese (Deloitte, 2020). Ceny akcií a nemovitostí se ve světě výrazně snížily, rostlo zadlužení států. Krize eurozóny byla dalším faktorem ohrožujícím vývoj evropských ekonomik. Aktivita na finančním trhu ČR byla velmi nízká a trend malých emisí akcií byl přerušen vstupem Moneta Money Bank na akciový trh v roce 2016.

Česká ekonomika začala růst od roku 2014, což bylo dále podpořeno urychleným čerpáním evropských fondů, rostoucí domácí a zahraniční poptávkou, růstem důvěry domácích subjektů v budoucí pozitivní vývoj (MPO, 2017).

V průběhu roku 2019 česká ekonomika zpomalila, ale i přes to lze její tempo růstu HDP o 2,4 % stále považovat za uspokojivé (Kurzy.cz, 2021). Vnitřní rizika, jako jsou relativně nízké inovační schopnosti, vládní regulace, složitý daňový a dotační systém, nepřispívala k dlouhodobému růstu HDP země (MPO, 2019). Vnější nejistoty (brexit, obchodní konflikt mezi USA a Čínou) se odrážely v malé ochotě podnikatelů investovat. Hlavním tahounem růstu se tak stala spotřeba domácností (2,6% meziroční tempo růstu v roce 2019), a to v důsledku růstu mezd (7,9 %) a důchodů a přetrvávající nízké míry nezaměstnanosti na úrovni 2,0 %, následovaná spotřebou vlády (ČSÚ, 2021). Příspěvek obchodní bilance zboží a služeb k růstu zůstal v zásadě téměř na nule (0,1 procentního bodu). Růst vývozu a dovozu se oproti roku 2018 značně zpomalil: činil 1,5 %, resp. 1,6 % (ČSÚ, 2021). Zejména v posledním čtvrtletí 2019 se stal výrazným trend poklesu vývozu a růstu dovozu, který souvisel s vývojem v zemích hlavních obchodních partnerů.

Postupně se snižující tempo ekonomického růstu se projevilo i ve vývoji veřejných financí, které se po třech letech mírného přebytku dostaly do vyrovnaného režimu, přičemž státní rozpočet uzavřel fiskální rok s mírným deficitem 0,3 % HDP, který byl však stejně jako v minulosti kompenzován hospodářskými výsledky měst a obcí. V důsledku vyrovnaného finančního hospodaření státu se veřejný dluh snížil na 29 % HDP (z 30,5 % v roce 2018) (MPO, 2020).

Celkový objem prostředků na finančním trhu se zvýšil o 7,4 % oproti roku 2018 na 6,8 mld. Kč. V horizontu pětiletého období (2014–2019) to představuje nadprůměrné tempo růstu. Nejvýznamnější relativní nárůst objemů zaznamenaly investiční fondy (meziroční nárůst o 18,9 %). V absolutním vyjádření se zvýšily zejména vklady u úvěrových institucí – nárůst o 285,9 mld. Kč. Přes mírné snížení podílu vkladů u úvěrových institucí v objemu prostředků na finančním trhu (na 68,5 %) zůstávají nejvýznamnější položkou (Ministerstvo financí ČR, 2020).

Na trhu práce se však v průběhu roku 2019 nadále prohluboval nedostatek pracovních sil a zesílily také inflační tlaky. Na rozdíl od několika předchozích let bylo novým rysem ekonomického vývoje v roce 2019 postupné zvyšování inflace nejen nad cíl centrální banky, ale i mírně nad horní hranici přípustného pásma. Průměrná roční míra inflace vzrostla na 2,8 % (z 2,1 % v roce 2018), zatímco míra inflace v prosinci meziročně vzrostla na 3,2 % (v porovnání s 2,0 % v prosinci 2018) (ČSÚ, 2021).

Česká koruna se pohybovala mezi 25,40–25,90 CZK/EUR. Měnová politika se tak po většinu roku nemohla spoléhat na předpoklad trvale posilujícího kurzu v ekonomice. Kvůli zvyšujícím se vnějším rizikům se však měnově-politická sazba (dvoutýdenní – 2T repo sazba) v roce 2019 zvýšila pouze jednou, a to v květnu 2019 z 1,75 % na 2 % (ČNB, 2019). V roce 2020 česká koruna značně posílila a maximální kurz činil 27,81 CZK/EUR ke dni 24. března 2020 (Kurzy.cz, 2021).

V roce 2020 HDP země poklesl o 5,6 %, přičemž k největšímu poklesu (-11 % meziročně) došlo ve 2. čtvrtletí 2020. Ve 3. a 4. čtvrtletích činil pokles HDP 5 % (Kurzy.cz, 2021). Tento pokles ekonomiky související s omezeními kvůli epidemii nemoci COVID-19 byl nejvýraznějším za dobu samostatné České republiky. K poklesu HDP významně přispělo snížení spotřeby domácností a zahraniční poptávky.

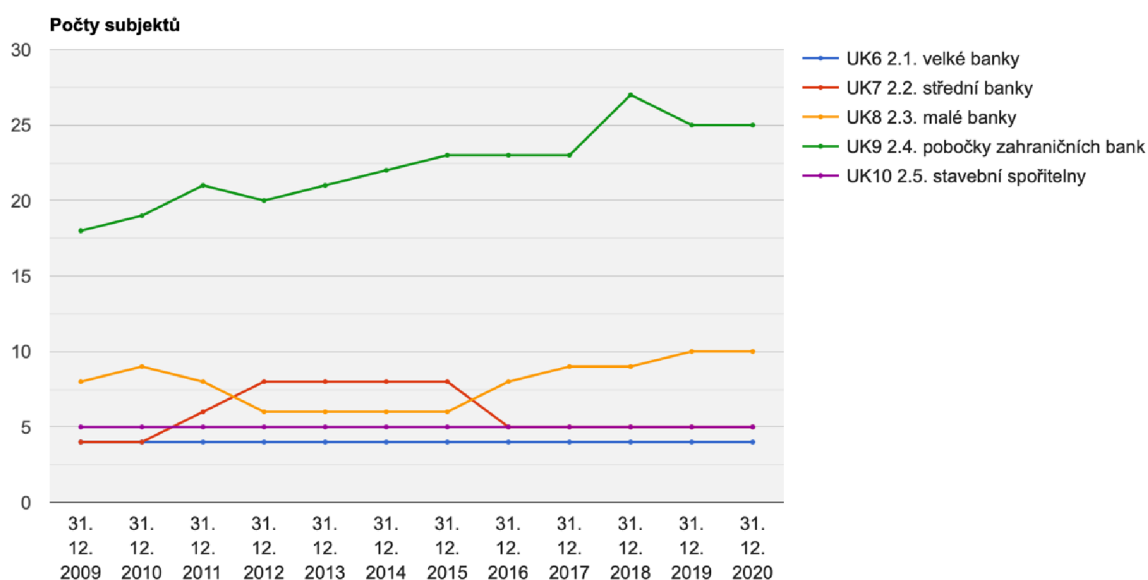
Po prudkém poklesu v roce 2020 se očekává, že HDP vzroste o 3,3 % a 4,9 % v roce 2021 a 2022. Kvůli stále vysokým ukazatelům počtů infikovaných a úmrtí způsobených nemocí COVID-19 a pomalému pokroku v očkování se zpomaluje uvolnění omezujících opatření. Oživení nicméně nabere na tempu, až bude populace rozsáhle očkována, což vyvolá oživení ve službách a podpoří soukromou spotřebu a investice. Inflace se zrychlila kvůli rostoucím cenám potravin a pohonných hmot. Očekává se, že ve druhé polovině roku 2021 a v roce 2022 zůstane mezi 2 a 3 %. Nezaměstnanost začne klesat (OECD, 2021).

4.2 Bankovní trh České republiky – počet subjektů

Ke konci roku 2020 v České republice působilo stejně jako před rokem 49 licencovaných bank, které tvoří čtyři velké banky, pět středních bank, 10 malých bank, 25 poboček zahraničních bank a pět stavebních spořitelen. Pod kontrolou zahraničních vlastníků bylo celkem 39 subjektů, z toho 14 bank a 25 poboček. Tuzemští vlastníci ovládají 10 bank, z nichž dvě jsou banky s účastí státu (ČNB, 2021).

Vývoj počtu subjektů na bankovním trhu České republiky je ilustrován pomocí Obrázku 1, zachycujícího stavové ukazatele (vždy ke konci roku) v období 2009–2020 podle databáze ARAD (databáze neobsahuje údaje o počtech pro rok 2008).

Obrázek 3 Počet subjektů na bankovním trhu ČR (podle velikosti), 2009–2019 (stav ke 31. 12.)

Zdroj: zpracováno pomocí databáze ARAD (ČNB, 2021)

Je patrný nárůst počtu poboček zahraničních bank v rámci celého období a od roku 2016 růst počtu malých bank, což lze pravděpodobně spojit s oživením ekonomiky v této době a zvýšením atraktivity trhu pro zahraniční subjekty.

Zajímavé je srovnání bankovního trhu ČR z pohledu počtu subjektů s jinými evropskými zeměmi. Velikostně a rozvojově srovnatelné země jsou z tohoto hlediska úplně různé. Například v rozvinutém Rakousku bylo v roce 2019 více než 500 bank, v Belgii 95 bank, v Německu přes 1 500 bank. Velmi progresivní bankovní trh Nizozemska má 41 bank. V Polsku bylo v roce 2019 cca 600 bank, ale v jiných zemích střední a východní Evropy značně méně bank: např. v Maďarsku 41, na Slovensku 27 (Staňura in: Hovorková, 2021). Z toho lze učinit závěr, že neexistuje žádný „správný“ vzorec bankovního trhu z hlediska počtu bank. Je důležité to, jak je trh výkonný a stabilní, jak „zdravá“ a přiměřená je konkurence.

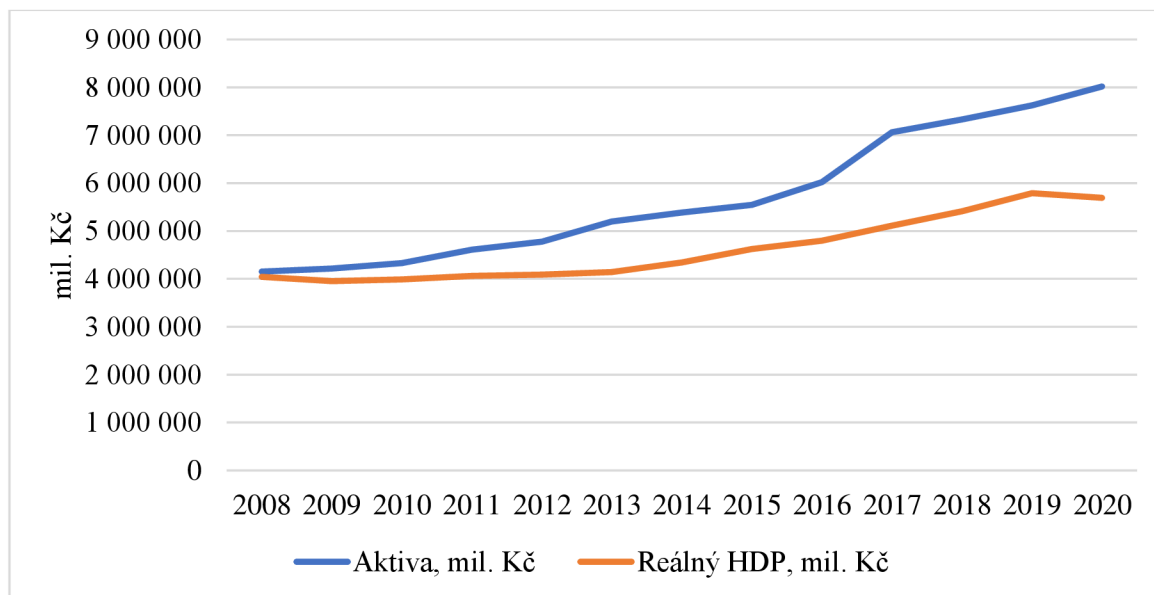
V poslední době dochází na českém trhu k fúzím a akvizicím. Skupina Raiffesbank přebírá Equa bank, jedná se o spojení Moneta Money Bank a Air Bank. V roce 2020 udělila ČNB souhlas s fúzí Moneta Money Bank a Wüstenrot hypoteční banky (Hovorková, 2021).

Podle názoru odborníků by mělo dojít k dalším změnám: „*Dlouhodobě se v médiích spekuluje o tom, že kupce pro své české aktivity hledají například vlastníci Expobank i Sberbank*“ (Křikava in: Hovorková, 2021). Konsolidace by měla vést ke snížení konkurence na trhu a získání bankami větších podílů na trhu, které jim umožní lépe hospodařit s náklady (úspory z rozsahu) a poskytnout zdroje na investice (např. na digitalizaci služeb, zvýšení zabezpečení služeb) (Staňura in: Hovorková, 2021). Tento jev lze z hlediska bank a zákazníků hodnotit pozitivně.

4.3 Bilanční aktiva bankovního sektoru

Bilanční suma aktiv je základním ukazatelem, který ilustruje velikost a stabilitu bankovního sektoru. Vývoj ukazatele v období 2008–2020 je vyjádřen pomocí Obrázku 4.

Obrázek 4 HDP a aktiva bank v ČR (celkem, mil. Kč), 2008–2020

Zdroj: zpracováno pomocí databáze ARAD (ČNB, 2021)

Z hlediska bilanční sumy aktiv je patrný růst bankovního sektoru v rámci vybraného období. V žádném roce nedošlo k úbytku aktiv a krizová období (např. rok 2009 a 2020) se nestala výjimkou z tohoto trendu. Ke konci roku 2019 vzrostla celková hodnota aktiv bankovního sektoru o cca 4 % na téměř 7 622 mld. Kč, ke konci roku 2020 o 5,2 % na 8 018 mld. Kč. Pokračující růst bankovního trhu potvrdil svoje dominantní postavení na finančním trhu a stabilitu (Ministerstvo financí ČR, 2020).

Vývoj bilančních aktiv bank je porovnán s vývojem reálného HDP země v období 2008–2020 (viz Obrázek 4). Na první pohled se zdá, že vývoj obou ukazatelů je souběžný. Detailní analýza časových řad těchto ukazatelů (viz Tabulka 2) pomáhá lépe pochopit tento trend.

V Tabulce 2 jsou uvedena data o velikosti bilančních aktiv bank a HDP země (v běžných cenách). Dále jsou vypočítány podíl aktiv na HDP a meziroční tempa růstu ukazatelů. Z těchto výpočtů je jasné, že krizové situace v roce 2009 a 2020 se projeví v poklesu HDP, ale nezpůsobily snížení aktiv bank. Je to fakt, který poukazuje na vysokou stabilitu a odolnost bankovního trhu vůči vnějším vlivům.

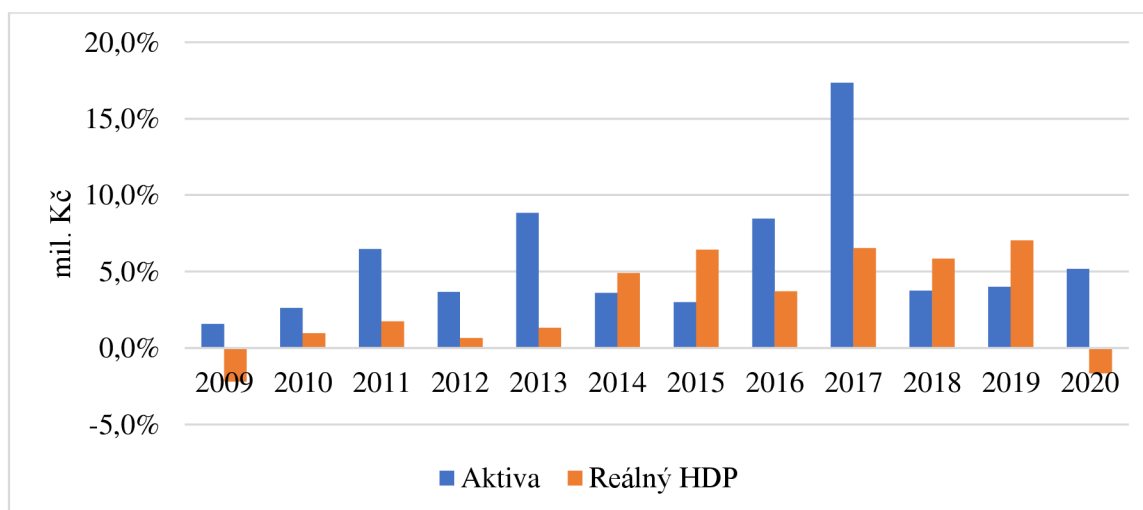
Tabulka 2 HDP a aktiva bank v ČR, 2008–2020

	Aktiva, mil. Kč	Reálný HDP, mil. Kč	Podíl aktiv na HDP, %	Meziroční tempo růstu, %	
				Aktiva	Reálný HDP
31.12.2008	4 153 371	4 042 860	102,7 %		
31.12.2009	4 218 994	3 954 320	106,7 %	1,6 %	-2,2 %
31.12.2010	4 329 766	3 992 870	108,4 %	2,6 %	1,0 %
31.12.2011	4 609 808	4 062 323	113,5 %	6,5 %	1,7 %
31.12.2012	4 778 593	4 088 912	116,9 %	3,7 %	0,7 %
31.12.2013	5 200 628	4 142 811	125,5 %	8,8 %	1,3 %
31.12.2014	5 387 975	4 345 766	124,0 %	3,6 %	4,9 %
31.12.2015	5 549 689	4 625 378	120,0 %	3,0 %	6,4 %
31.12.2016	6 019 450	4 796 873	125,5 %	8,5 %	3,7 %
31.12.2017	7 064 518	5 110 743	138,2 %	17,4 %	6,5 %
31.12.2018	7 329 451	5 409 665	135,5 %	3,8 %	5,8 %
31.12.2019	7 623 612	5 790 348	131,7 %	4,0 %	7,0 %
31.12.2020	8 018 030	5 694 623	140,8 %	5,2 %	-1,7 %

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z databáze ARAD (ČNB, 2021)

Porovnání tempa růstu reálného HDP a objemu aktiv bank je doplněno obrázkem (viz Obrázek 5). Je patrné, že v první polovině sledovaného období růst aktiv převyšoval růst HDP, zatímco ve druhé polovině období tomu bylo většinou naopak (s výjimkou let 2016–2017).

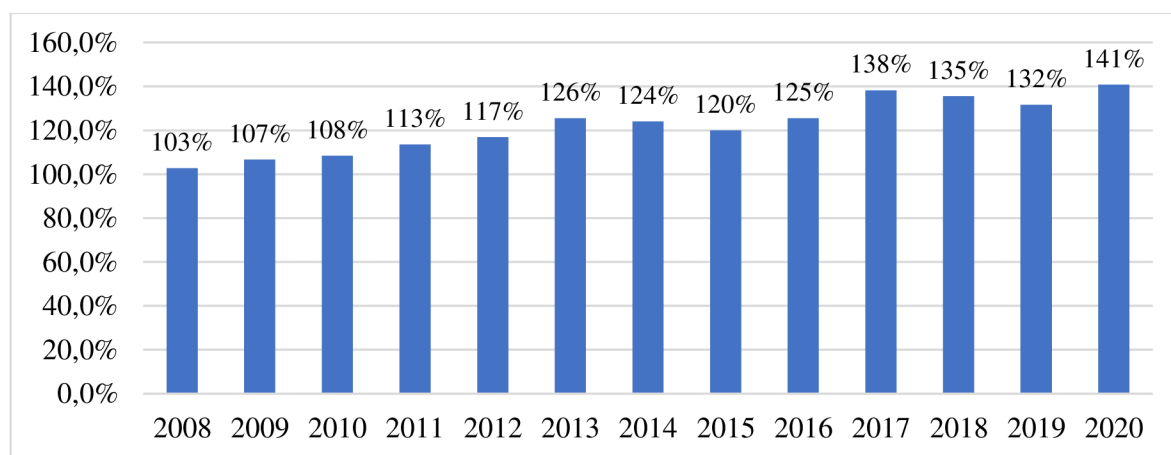
Obrázek 5 HDP a aktiva bank v ČR (meziroční tempa růstu, %), 2008–2020

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z databáze ARAD (ČNB, 2021)

Růst významu bankovního sektoru pro českou ekonomiku je patrný z hlediska stoupající hodnoty podílu aktiv na HDP: např. v roce 2008 činil tento ukazatel 102,7 %, ale v roce 2020 byl značně vyšší – 140,8 %. V roce 2019 růst ekonomiky byl velmi vysoký, ale růst aktiv bank se již zpomalil, což lze spojit s nasycením trhu a očekávaným zpomalením ekonomiky. Objem aktiv v poměru k HDP země činil přibližně 132 % v roce 2019, méně než např. v roce 2018 a v roce 2020.

Tabulka 3 Podíl aktiv bank na reálném HDP ČR, 2008–2020

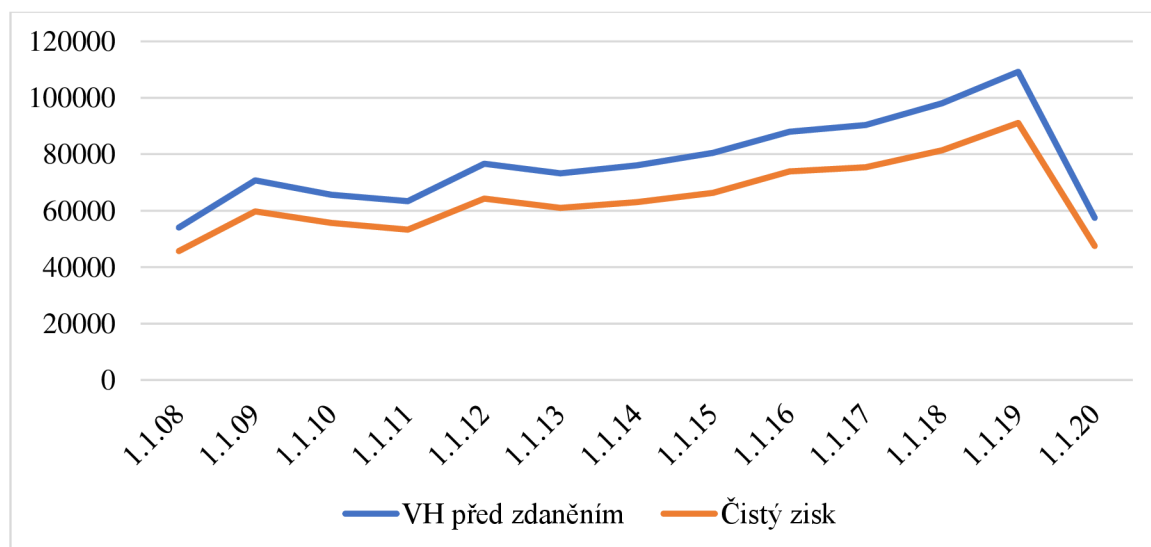

Zdroj: vlastní zpracování a výpočet na základě dat ARAD (ČNB, 2021)

4.4 Zisk bankovního sektoru

Vývoj hospodářského výsledku před zdaněním a čistého zisku českého bankovního sektoru v období 2008–2020 je ilustrován pomocí Obrázku 6.

Obrázek 6 Výsledek hospodaření před zdaněním a čistý zisk bank v ČR (mil. Kč), 2008–2020

Zdroj: zpracováno pomocí databáze ARAD (ČNB, 2021)

Český bankovní sektor jako celek je ziskový, ale v některých letech se zisk snižoval oproti roku předchozímu. Je to vidět na příkladu první poloviny sledovaného období a na konci období v roce 2020. Po značném nárůstu zisku v letech 2009, 2012, 2019 vždy v následujícím roce následoval pokles.

Pokles zisku bank v letech 2010–2011 lze spojit se snížením základní repo sazby a od toho se odvíjejícím snížením úrokové sazby bankovních úvěrů. Dále pak byly zisky bank negativně ovlivněny odpisem řeckých státních dluhopisů. České banky je držely v celkovém objemu cca 12,5 mld. Kč a restrukturalizace dluhu měla jednorázový dopad na zisk bank (Urbánek, 2011). Jedinou velkou bankou, která řecké obligace nevlastnila, byla Česká spořitelna, a proto její zisk meziročně vzrostl o 24 % v roce 2011, na rozdíl od jiných velkých bank, jimž zisk poklesl (např. meziroční pokles zisku činil u ČSOB 13 %, u Komerční banky 15,5 %, u UniCredit 55 %) (Vrb, ČTK, 2011).

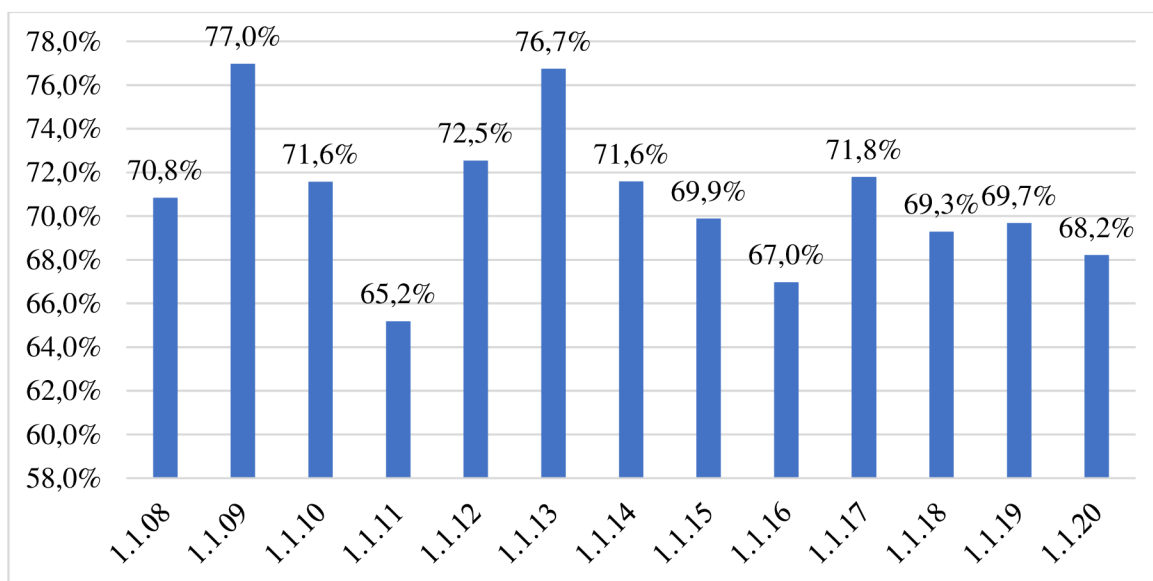
Odpis řeckých dluhopisů způsobil jednorázový pokles zisku a v roce 2012 se bankám podařilo značně zvýšit zisky a překročit úroveň roku 2009. Čistý zisk bank dosáhl 64,3 mld. Kč v roce 2012 (ČNB, 2021). K růstu zisku nejvíce přispěly úrokové výnosy (ČTK, 2012).

Od roku 2014 se zisk každoročně zvyšoval a dosáhl své rekordní úrovně v roce 2019. V roce 2019 vykázal hospodářský výsledek bankovního sektoru před zdaněním hodnotu 109,2 mld. Kč. Čistý zisk bankovního sektoru za rok 2019 vzrostl oproti předchozímu roku o 11 % na 91,1 mld. Kč. Daň z příjmů právnických osob zaplacená bankami dosáhla 18,1 mld. Kč, tedy téměř 10 % z celkových příjmů státu z této daně (bankovníctví se přitom na hrubé přidané hodnotě podílelo cca 3 %). Význam bankovního sektoru je vysoký z hlediska tvorby přidané hodnoty v ekonomice a daňových příjmů státu.

V roce 2020 se situace z pohledu zisku bank a daňových příjmů státu dramaticky změnila. Hospodářský výsledek před zdaněním ke konci roku 2020 činil 57,4 mld. Kč, tedy téměř o polovinu méně než v roce 2019. Čistý zisk bankovního sektoru byl vykázán ve výši 47,5 mld. Kč.

Na zisku bankovního sektoru jako celku se nejvíce podílejí velké banky. Pomocí Obrázku 7 lze sledovat, jak se velké banky podílely na čistém zisku bankovního sektoru.

Obrázek 7 Podíl velkých bank na čistém zisku bankovního sektoru (%), 2008–2020

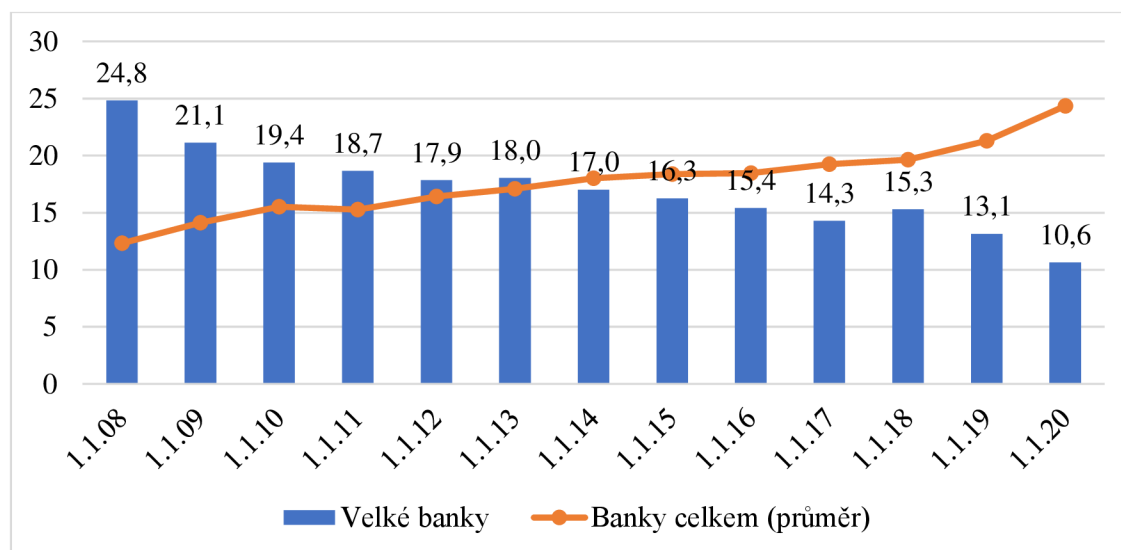
Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z databáze ARAD (ČNB, 2021)

V roce 2020 vytvořily velké banky 68,2 % čistého zisku tohoto sektoru. Je patrné, že se podíl velkých bank na zisku sektoru ovšem v posledních letech snižuje. Oproti tomu se na zisku od roku 2015 stále více podílí malé banky. Podle výpočtu na základě dat z databáze ARAD (ČNB, 2021) vyplývá, že v roce 2020 jejich podíl činil 6 %, ale v roce 2014 to bylo necelé 1 %. Střední banky tvoří necelou pětinu zisku sektoru – od roku 2017 se jejich podíl snížil a v roce 2020 činil 16,3 %. Necelou desetinu zisku vytváří dohromady pobočky zahraničních bank a stavební spořitelny.

4.5 Kapitálová přiměřenost bank

Během sledovaného období 2008–2020 je celkový kapitálový poměr českých bank (oranžová čára na Obrázku 8) dost vysoko nad požadovanou minimální hodnotou (8 %). Kapitálový poměr velkých bank (modré sloupce na Obrázku 8) se do roku 2014 pohyboval nad průměrem všech bank ČR, avšak od roku 2014 se situace změnila a v posledních letech je kapitálový poměr velkých bank značně nižší než průměr všech bank (v roce 2020 – 10,5 % u velkých bank a 24,35 % – průměr všech bank).

Obrázek 8 Celkový kapitálový poměr bank v ČR (%), 2008–2020

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z databáze ARAD (ČNB, 2021)

V souvislosti s pandemií COVID-19 a nejistotami ohledně budoucího vývoje vydala řada evropských finančních institucí a také Česká národní banka doporučení k dočasnému omezení výplat dividend či jinému snižování kapitálu. ČNB rovněž stanoví na základě odborného přezkoumání situace požadavky na kapitálovou přiměřenost jednotlivých bank. Podle zprávy ČNB (2021, s. 5) všechny banky respektovaly její doporučení – omezily rozdělování zisků a naplnily kapitálové požadavky.

V současnosti probíhá jednání o přijetí nových pravidel pro kapitálovou přiměřenost bank v EU v rámci mezinárodní dohody o regulaci finančního sektoru Basell III. 27. října 2021 přijala Evropská komise přezkum bankovních pravidel EU s cílem zvýšit odolnost evropských bank vůči potenciálním budoucím rizikům, která zejména souvisejí s pandemií COVID-19 a klimatickými změnami. Nová pravidla věnují pozornost specifickým rysům bankovních sektorů. „Cílem návrhu je posílit odolnost, aniž by to vedlo k výraznému zvýšení kapitálových požadavků. Návrh omezuje celkový vliv na kapitálové požadavky na úroveň, která je bezprostředně nezbytná, čímž se zachová konkurenceschopnost bankovního sektoru EU. Tento balíček rovněž snižuje náklady na dodržování předpisů, obzvláště pro menší banky, aniž by došlo ke snížení obezřetnostních standardů.“ (Evropská komise, 2021)

4.6 Objem klientských vkladů a úvěrů

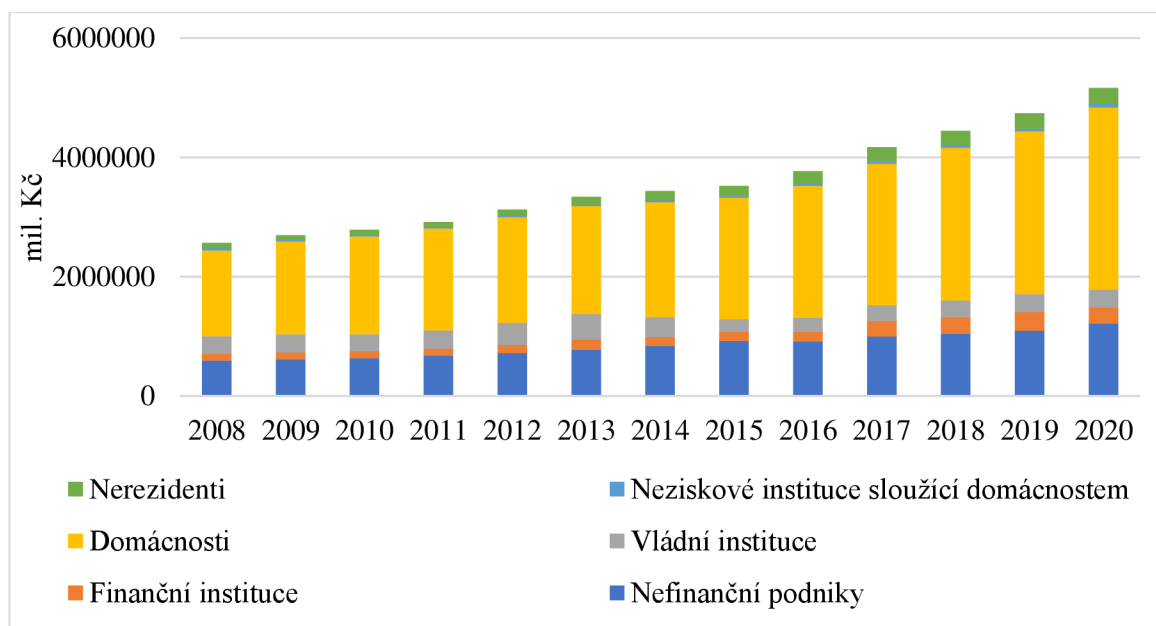
Poskytnuté úvěry tvoří důležitou položku aktivní strany bilance banky, vklady pak položku pasivní strany (ČNB, 2021). Důležité je zhodnotit vývoj objemů vkladů a úvěrů a zanalyzovat jejich strukturu.

4.6.1 Klientské vklady – pasivní strana bankovní bilance

Vývoj objemu vkladů rezidentských a nerezidentských klientů u bank v období 2008–2020 je ilustrován pomocí Obrázku 9. Z něj je patrné, že se objem vkladů v rámci sledovaného období zvyšuje. V roce 2008 činil objem vkladů 2 566,9 mld. Kč a do roku 2020 se jejich objem více než zdvojnásobil. Objem vkladů v roce 2020 dosáhl 5 162 mld. Kč (ČNB, 2021).

Nejvyšší tempo růstu bylo zaznamenáno v roce 2017, kdy se objem vkladů meziročně zvýšil o 10,7 %. K tomuto trendu nejvíce přispěl růst vkladů u velkých bank. Klesající tendence z hlediska objemu vkladů je dlouhodobě pozorována u stavebních spořitelén. Lze to objasnit znevýhodněním této služby oproti výhodnějším nabídkám klasických bank. Obecně lze říci, že se mezi klienty zvyšuje popularita netermínovaných vkladů oproti snížení popularity termínovaných vkladů.

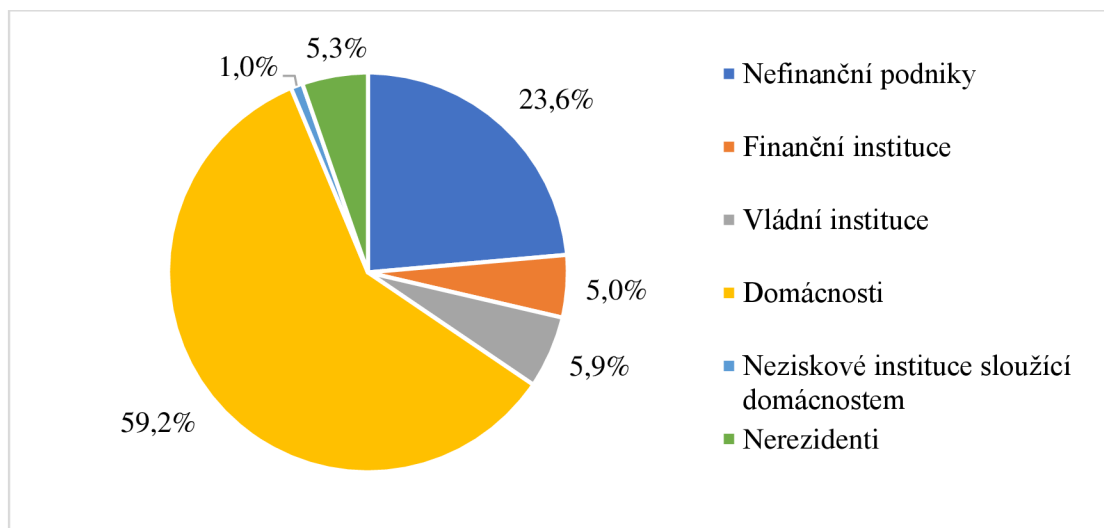
Obrázek 9 Klientské vklady podle sektorů (mil. Kč) v období 2008–2020

Zdroj: vlastní zpracování podle databáze ARAD (ČNB, 2021)

Dominantní položku ve struktuře klientských vkladů tvoří domácnosti (jejich podíl činil 57,5 % v roce 2019, 59,2 % v roce 2020). Struktura klientských vkladů dle sektorového hlediska v roce 2020 je ilustrována pomocí Obrázku 10.

Obrázek 10 Struktura klientských vkladů podle sektorů (2020)

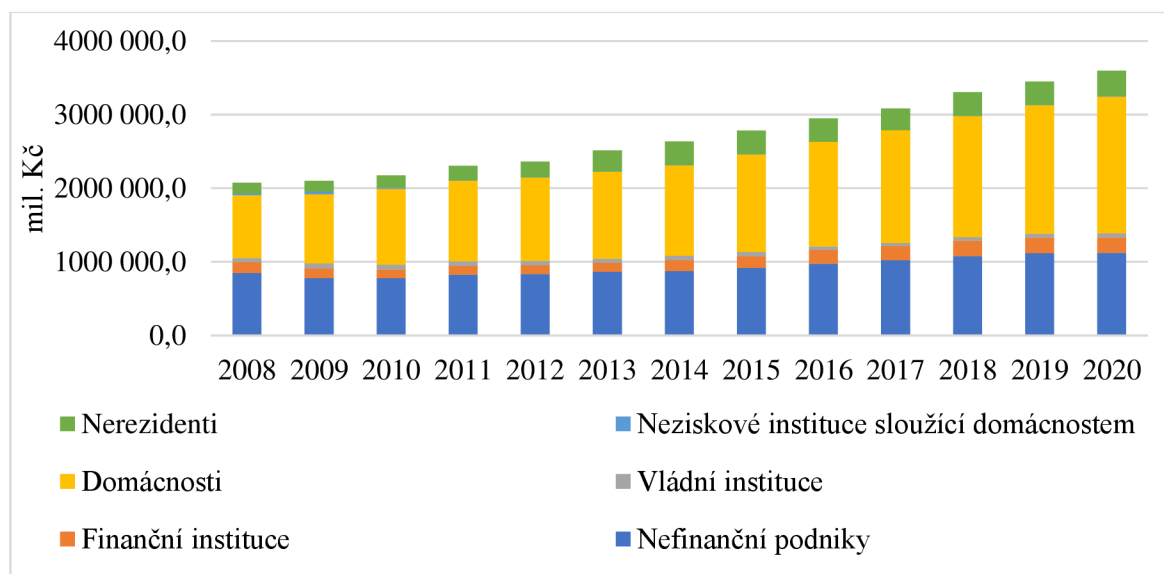
Zdroj: vlastní zpracování podle databáze ARAD (ČNB, 2021)

Objem klientských vkladů je tradičně větší než objem klientských úvěrů (v roce 2019 o 1 566,4 mld. Kč větší). Převis vkladů nad úvěry tradičně generuje sektor domácností, kde je o 65 % více vkladů než úvěrů. V podnikovém sektoru je objem vkladů a úvěrů přibližně stejný.

4.6.2 Klientské úvěry – aktivní strana bankovní bilance

Vývoj objemu úvěrů poskytnutých rezidentům a nerezidentům bankami v ČR v období 2008–2020 je ilustrován pomocí Obrázku 11. Z obrázku je patrné, že se objem úvěrů stejně jako objem vkladů v rámci sledovaného období zvyšuje. V roce 2008 byly bankami poskytnuty úvěry v celkové výši 2 075,7 mld. Kč, v roce 2020 ve výši 3 595,6 mld. Kč (ČNB, 2021). Objem úvěrů během tohoto období vzrostl o 1 519,9 mld. Kč.

Obrázek 11 Klientské úvěry podle sektorů (mil. Kč) v období 2008–2020

Zdroj: vlastní zpracování podle databáze ARAD (ČNB, 2021)

Je třeba zmínit důležitý trend, který souvisí s obdobím ekonomického růstu a zároveň s pokračujícím růstem cen nemovitostí v ČR. V roce 2019 čerpaly domácnosti v průběhu roku nové úvěry na bydlení od bank a stavebních spořitelů ve výši 306,1 mld. Kč, tj. o 14,4 % méně než v roce 2018. Do tohoto vývoje se promítly dva faktory – pokles dostupnosti bytů na straně nabídky a růst cen nemovitostí. Bylo to zmocněno omezeními pro získání hypotečních úvěrů, uloženými od konce roku 2018: u debt-to-income (DTI) platí, že úvěr nesmí překročit devítinásobek čistého ročního příjmu žadatele, a u debt-service-to-income (DSTI), že výše měsíční splátky může činit 45–50 % (Hovorková, 2021).

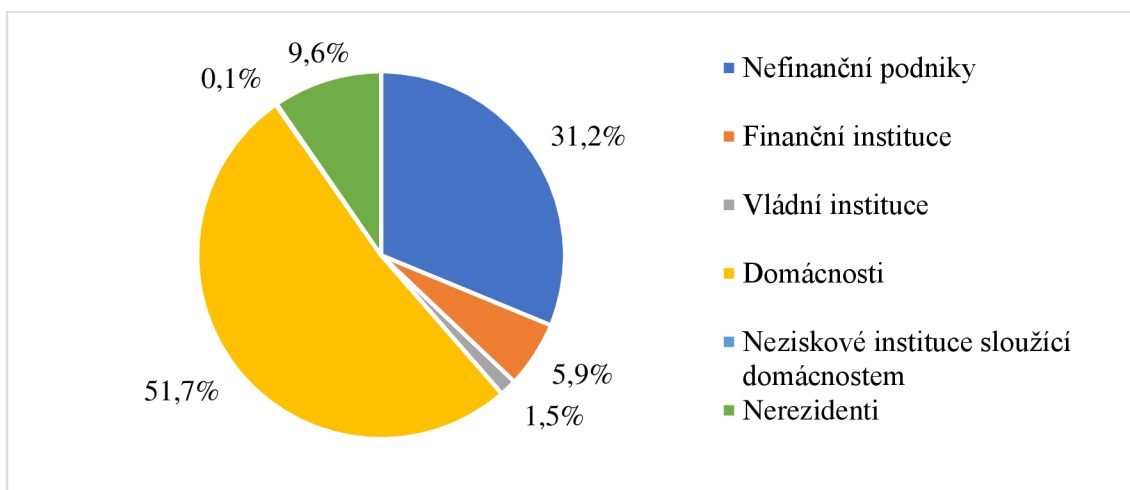
Kvůli koronavirové pandemii zmírnila CNB všechny tři ukazatele (LTV, DTI a DSTI) s cílem podpořit poptávku po bydlení a hypotečních úvěrech (Hovorková, 2021).

Výsledný meziroční pokles objemu hypotečních úvěrů domácnostem byl zmírněn relativně rychlým, 8,8% meziročním nárůstem bankovních úvěrů na spotřebu, což bylo překvapením oproti mírnému poklesu v roce 2018. Na druhou stranu by to však mohlo naznačovat využití jejich části k doplnění chybějících prostředků domácností na financování pořízení vlastního bydlení, případně na jeho zkvalitnění.

V oblasti firemního financování došlo po čtyřech letech, kdy úvěry výrazně rostly (5–6% meziroční tempa růstu), ke zpomalení růstu na 3,7 %. Na konci roku 2019 dosáhly úvěry nefinančním podnikům 1 119,9 mld. Kč, což bylo cca o 5 302 mld. Kč méně než objem úvěrů domácnostem. Více než polovina objemu úvěrů nefinančním podnikům je poskytována prostřednictvím dlouhodobých úvěrů (56,8 % v roce 2019).

V roce 2020 poskytly banky domácnostem úvěry v celkové výši 1 858,7 mld. Kč, což bylo téměř o 6,5 % více než v předchozím roce. Přibližně stejné meziroční tempo růstu (6–7 %) bylo sledováno již od roku 2015. Podnikové úvěry dosáhly 1 123 mld. Kč, což představuje nárůst o jen 0,3 %. Tento trend lze spojit s nejistotou podnikatelského prostředí, zpomalením ekonomiky a vládními omezeními v řadě oblastí podnikání. Podniky začaly být opatrnější při rozhodování o investicích a dalším zadlužení. Struktura klientských úvěrů dle sektorového hlediska v roce 2020 je ilustrována pomocí Obrázku 12. Je patrné, že se domácnosti více podílí na objemu vkladů než úvěrů, zatímco u podniků je to naopak – podílí se více na objemu úvěrů než vkladů.

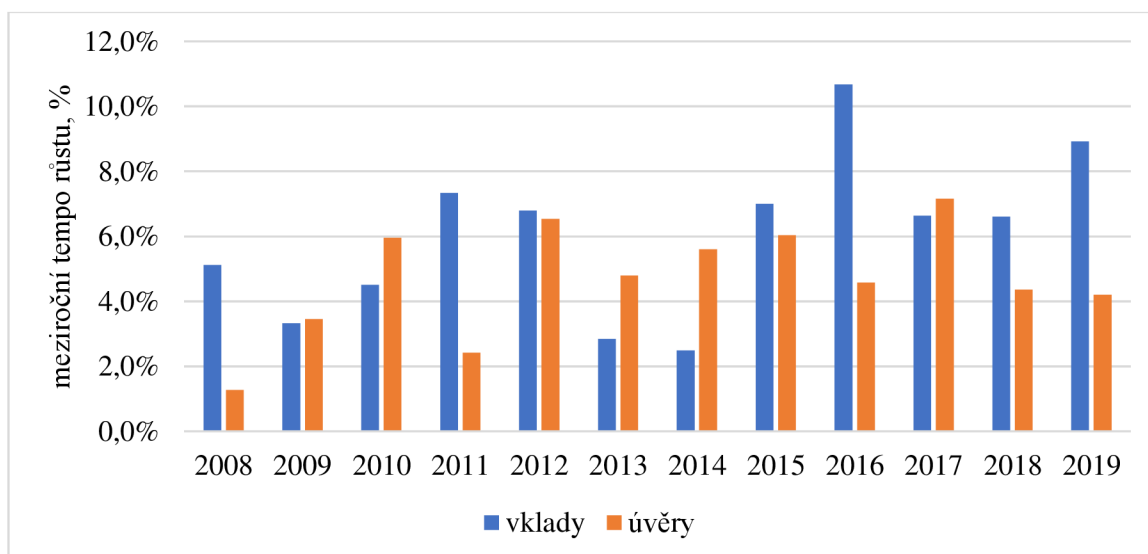
Obrázek 12 Struktura klientských úvěrů podle sektorů (2020)

Zdroj: vlastní zpracování podle databáze ARAD (ČNB, 2021)

Pomocí Obrázku 13 a výpočtu tempa růstu ukazatelů lze porovnat vývoj objemu vkladů a úvěrů. Obrázek ilustruje různé situace. V letech 2008, 2011, 2016 a 2019 je patrné, že bylo meziroční tempo růstu vkladů značně vyšší než tempo růstu úvěrů. Naopak tempo růstu bylo vyšší u úvěrů než u vkladů v letech 2010, 2013, 2014.

Obrázek 13 Klientские vklady a úvěry (meziroční tempa růstu, %) v období 2008–2020

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z databáze ARAD (ČNB, 2021)

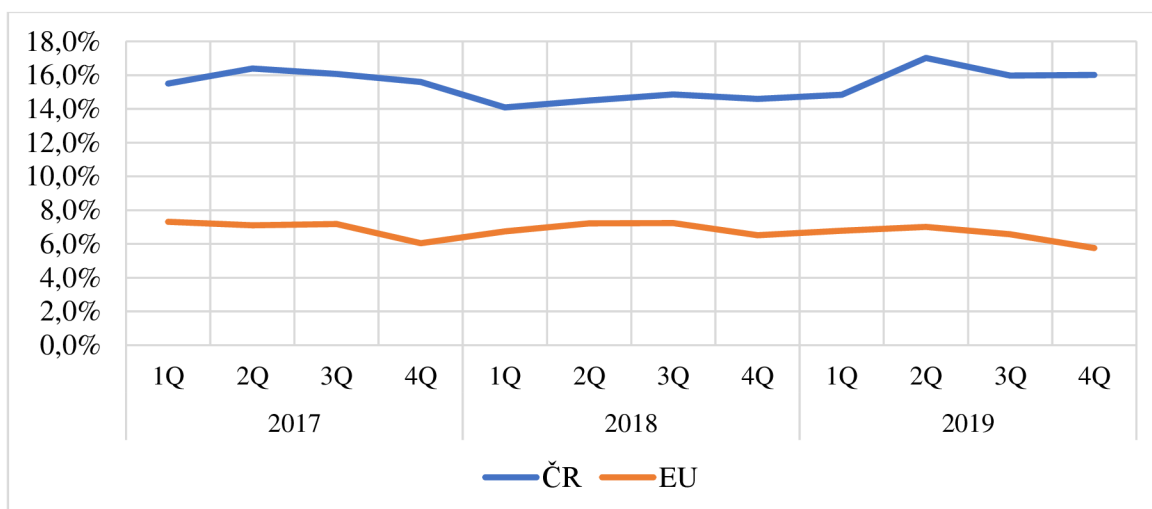
Lze udělat závěr, že vývoj objemu vkladů a úvěrů je celkově pozitivní, ale zrychlení nebo zpomalení vývoje je u těchto ukazatelů odlišné. To znamená, že vliv na aktivní a pasivní strany bilance bank je v jednotlivých letech různý.

4.7 Porovnání vybraných ukazatelů rentability bankovního sektoru ČR a Evropské unie

Ukazatele rentability – např. ROE a ROA – poskytují další informace o českém bankovním trhu. Z pohledu těchto ukazatelů lze porovnat český bankovní sektor s průměrem EU. Srovnatelná data poskytuje Evropský orgán pro bankovníctví (EBA), poslední dostupná jsou však z roku 2019.

V souladu s údaji EBA (2020) činila rentabilita vlastního kapitálu (ROE, ziskovost) českého bankovního sektoru ke konci 4. čtvrtletí 2019 16 %. Navíc tento ukazatel v ČR vzrostl přibližně o 1,4 procentního bodu v porovnání s rokem 2018, kdy činil 14,6 %, zatímco průměr EU naopak poklesl ze 6,5 % v roce 2018 na 5,8 % v roce 2019. Porovnat čtvrtletní hodnoty ukazatele ROE bankovního sektoru ČR a EU lze pomocí Obrázku 14.

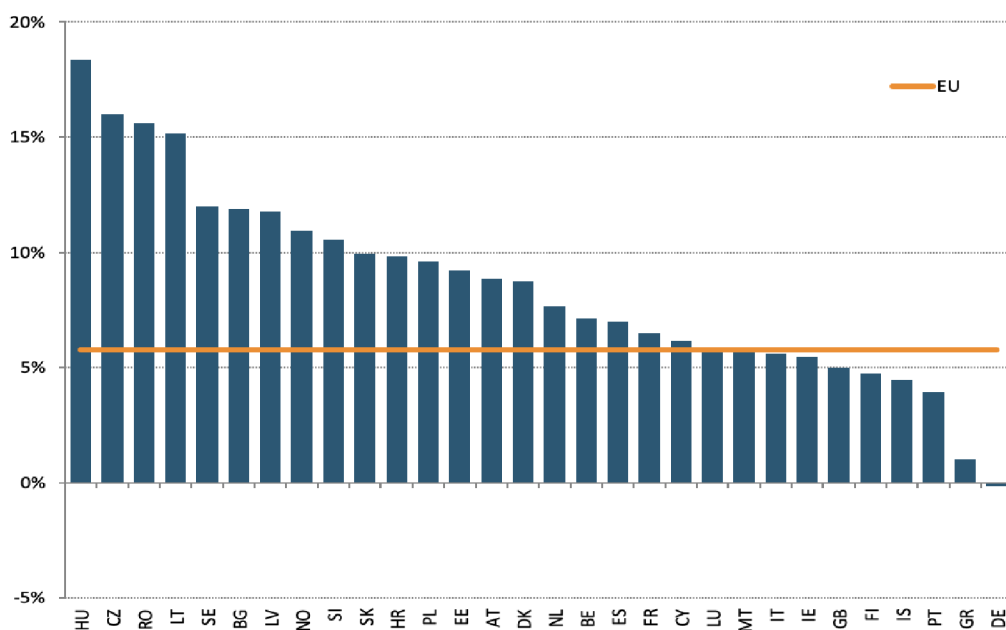
Obrázek 14 ROE bankovního sektoru – Česká republika a průměr EU (2017–2019)

Zdroj: vlastní zpracování podle dat EBA (2020)

Pozitivní vývoj ukazatele ziskovosti je podobný v celé střední a východní Evropě a v zemích Pobaltí. Byl to druhý nejvyšší ukazatel mezi zeměmi EU, větší byl jen v Maďarsku (18,3 %). Další dvě země měly ukazatel ROE nad 15 % - Rumunsko a Litva. Srovnání ukazatele ROE bankovních trhů napříč EU je provedeno pomocí Obrázku 15.

Obrázek 15 ROE bankovního sektoru – porovnání zemí EU (4. čtvrtletí 2019)

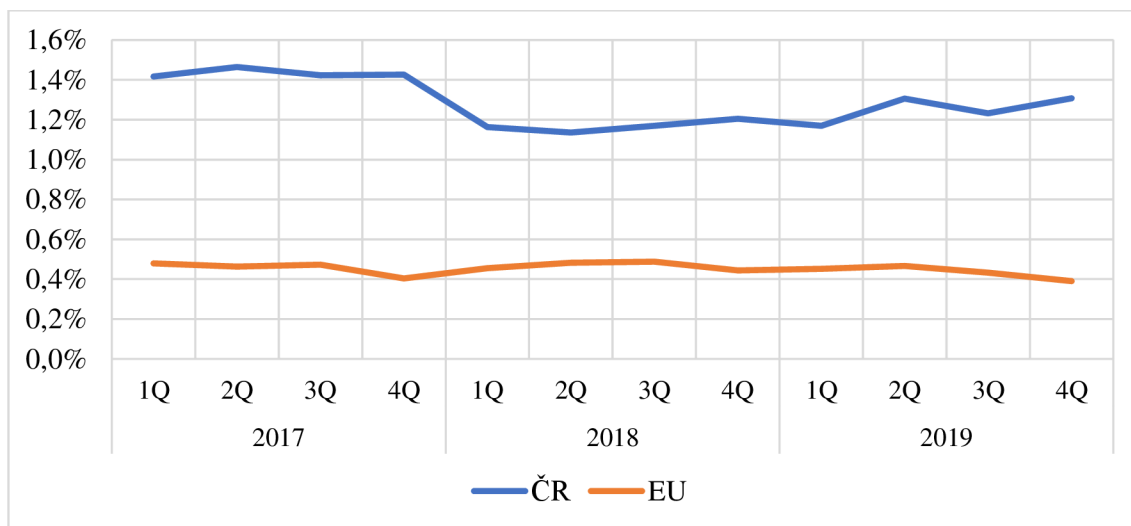

Zdroj: vlastní zpracování podle dat EBA (2020)

Z hlediska rentability aktiv (ROA) český bankovní sektor v rámci EU nepatří mezi nejlepší, ale je značně nad průměrem EU. Ke konci 4. čtvrtletí 2019 činila rentabilita aktiv českého bankovního sektoru 1,3 %, zatímco průměr EU byl 0,4 %.

Nejvyšší ukazatele ROA v EU zaznamenávají bankovní sektory Maďarska (2,1 %), Rumunsko (1,8 %), Bulharsko (1,6 %) (EBA, 2020). Porovnat čtvrtletní hodnoty ukazatele ROA bankovního sektoru ČR a EU lze pomocí Obrázku 16.

Obrázek 16 ROA bankovního sektoru – Česká republika a průměr EU (2017–2019)

Zdroj: vlastní zpracování podle dat EBA (2020)

Za pozitivní dynamikou ukazatelů rentability v ČR stojí hospodářský růst a intenzivní úvěrová aktivita bank. Díky zlepšení schopnosti klientů splácet úvěry v důsledku pozitivního ekonomického vývoje a růstu mezd se zlepšila kvalita aktiv podniku (snížil se počet úvěrů v selhání).

Výsledky provedené analýzy umožňují tvrdit, že český bankovní sektor je dostatečně stabilní a výkonný. Je patrné, že ČNB věnuje mnoho úsilí podpoře stability bankovního sektoru. Je třeba zdůraznit zejména kvalitu bankovního dohledu a tvorbu doporučení pro kapitálovou přiměřenost a tvorbu rezerv, definování výše úrokových sazeb, které reflektují aktuální a očekávanou situaci na trhu. Více výsledků analýzy a diskuse o nich je provedena v další části práce (viz 5. Výsledky a diskuse). Praktická část se dále zaměřuje na druhou podstatnou oblast zkoumání – chování vybrané banky na českém trhu.

4.8 Analýza výkonnosti Moneta Money Bank na českém trhu

Výkonnost bank je sledována mnohými zájmovými skupinami. Je důležitá pro ekonomiku jako celek a finanční trh, pro domácnosti a firmy, nerezidenční subjekty, domácí a zahraniční investory atd. Akcie vybrané banky (Moneta Money Bank, MMB) jsou obchodovány na burze a jde o jednu z největších společností obchodovaných na pražské burze, proto její výkonnost přitahuje pozornost investorů. Je to jeden z důvodů volby této banky.

Podle studie Deloitte Digital Banking Maturity 2020 je Moneta Money Bank považována za digitálního lídra na českém bankovním trhu (Filipová, 2020). Vzhledem k technologickým trendům má digitálně orientovaná společnost vysoký potenciál růstu na zákaznických trzích. Lze předpokládat, že tato banka bude kvůli tomuto trendu přitahovat pozornost investorů.

4.8.1 Vize a mise vybrané banky

Vize banky je vyjádřena pomocí čtyř hesel (Moneta, 2021):

- „*Jsme digitální banka, která neustále inovuje*“.
- „*Nasloucháme našim klientům a vycházíme jim vstříc*“.
- „*Spolupracujeme a vzájemně se podporujeme*“.
- „*Ke svému okolí se chováme zodpovědně a s úctou*“.

MMB se zaměřuje především na poskytování služeb domácnostem, živnostníkům a firmám: „*Naší ambicí je být šampionem ve financování českých domácností, živnostníků a firem*“ (Moneta, 2021). Tímto heslem definuje banka svůj zájem být lídrem na českém bankovním trhu. Zhodnocení vybraných ukazatelů výkonnosti pomůže pochopit, zda banka má k tomu dostatečný potenciál.

4.8.2 Profil vybrané banky

Moneta Money Bank (MMB) je česká banka, která působí na trhu již více než 20 let (do roku 2016 se jmenovala GE Money Bank).

Produkty MMB lze rozdělit do pěti hlavních kategorií (Moneta, 2021):

- Účty a karty.
- Půjčky a úvěry.
- Hypotéky.
- Spoření a investice.
- Pojištění.

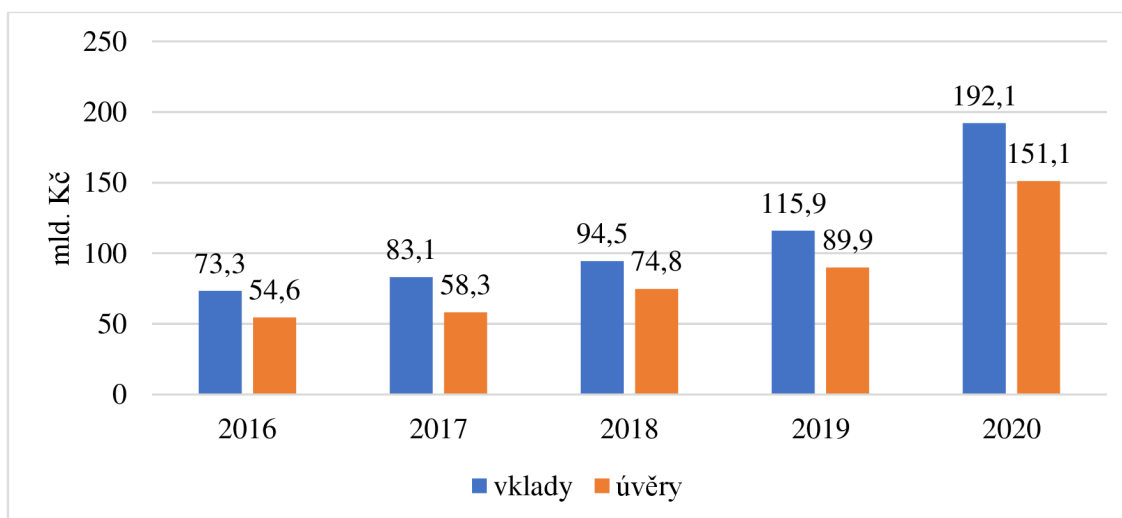
Aplikace Moneta Smart Banka je aplikace mobilního bankovníctví MMB, umožňující rychlou a jednoduchou správu účtů z mobilního telefonu a navíc poskytující řadu dalších funkcí, jako je sledování stavu půjček, vývoje vlastních investičních produktů, sjednání kreditní karty apod. (Google, 2021).

Svoji činnost člení MMB na dva hlavní segmenty – retail a komerční. Retailovému segmentu jsou poskytovány zejména následující produkty (Moneta, 2021):

- Depozitní produkty (běžné a spořicí účty, účty stavebního spoření, termínované vklady, produkty transakčního bankovníctví, debetní karty a platební služby).
- Úvěrové produkty (spotřebitelské a hypoteční úvěry, kreditní karty, kontokorenty, úvěry ze stavebního spoření, úvěry na pořízení automobilu, překlenovací úvěry).
- Ostatní doplňkové produkty 3. stran (pojištění a investiční fondy).

V retailovém segmentu poskytla MMB služby 1,288 milionu klientů. Úvěry za klienty v tomto segmentu činily 151,1 mld. Kč (66,7 % všech úvěrů) ke konci roku 2020. Výše depozit přesáhla 192,1 mld. Kč v retailovém segmentu. Oproti roku 2019 se jedná o 65,7% nárůst objemu vkladů a 68,1% nárůst objemu úvěrů, čehož bylo dosaženo díky akvizici (Moneta, 2021). Vývoj objemů úvěrů a vkladů v retailovém segmentu v období 2016–2020 je ilustrován pomocí Obrázku 17. Je patrný značný nárůst. Růst vkladů byl podpořen zvýšením zůstatků na již existujících depozitních účtech, růstem počtu primárních bankovních klientů. Růst úvěrů byl způsoben zejména růstem spotřebitelských úvěrů, hypotečního portfolia (Moneta, 2021).

Obrázek 17 Objem úvěrů a vkladů MMB v retailovém segmentu (mld. Kč), 2016–2020

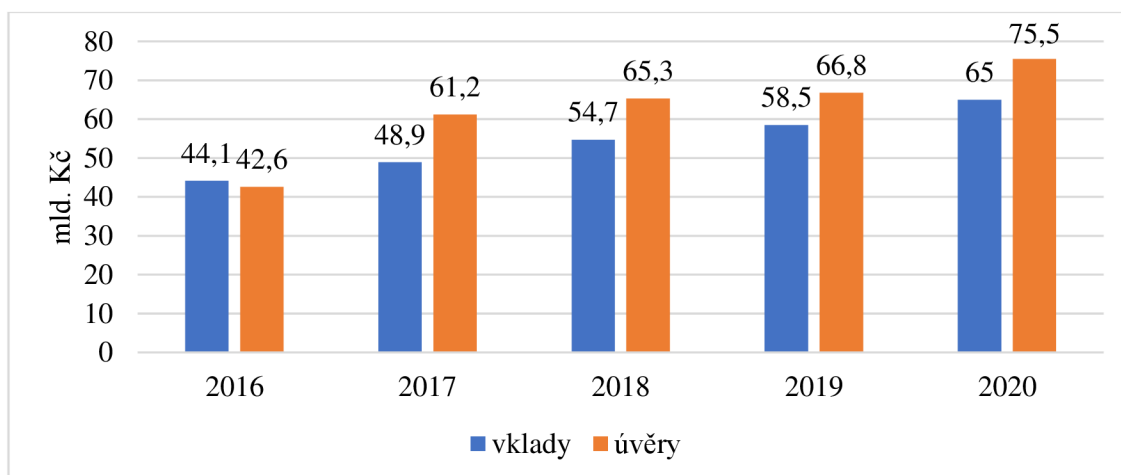
Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv Moneta Money Bank 2016–2020 (Moneta, 2021)

V komerčním segmentu zahrnuje nabídka služeb MMB následující produkty (Moneta, 2021):

- Depozitní produkty (běžné a spořicí účty, účty stavebního spoření, termínované vklady, produkty transakčního bankovníctví, debetní karty a platební služby).
- Úvěrové produkty (investiční úvěry, vč. úvěrů na nemovitosti, úvěry ze stavebního spoření, provozní úvěry a leasingové produkty, překlenovací úvěry).
- Ostatní doplňkové produkty (provádění domácích a zahraničních plateb, zprostředkování prodeje platebních terminálů, zprostředkování pojištění, prodej investičních fondů, treasury, trade finance).

V komerčním segmentu poskytovala MMB služby 108,5 tisícům klientů. Úvěry dosáhly objemu 75,5 mld. Kč (33,3 % celkových úvěrů), depozita výše 65 mld. Kč v tomto segmentu ke konci roku 2020 (Moneta, 2021). Vývoj objemů úvěrů a vkladů v komerčním segmentu v období 2016–2020 je ilustrován pomocí Obrázku 18. Růst je v tomto segmentu pomalejší než v retailovém, ale je v celku také pozitivní. Růst vkladů byl tažen zejména růstem vkladů na běžných účtech a termínovaných a ostatních vkladech. Celkový růst byl negativně ovlivněn ukončením vztahů s klienty v souvislosti s odpisem dlouhodobě nevykonných úvěrů a uzavřením neaktivních účtů (Moneta, 2021).

Obrázek 18 Objem úvěrů a vkladů MMB v retailovém segmentu (mld. Kč), 2016–2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv Moneta Money Bank 2016–2020 (Moneta, 2021)

Přesto, že komerční segment tvoří na objemech úvěrů a vkladů banky menší podíl, patří MMB v tržním segmentu malých a středních podniků mezi vedoucí a rostoucí poskytovatele bankovních služeb (Moneta, 2021).

V roce 2020 dokončila MMB akvizici společností Wüstenrot – stavební spořitelna, a. s., (Stavební spořitelna) a Wüstenrot hypoteční banka, a. s., (Hypoteční banka), což jí pomohlo kompenzovat a zmírnit negativní dopady spojené s pandemií COVID-19 (Moneta, 2021). To jí pomohlo také zvýšit tržní podíl a přiblížit se k naplnění strategických cílů.

V roce 2021 se MMB stala klientsky nejpřívětivější bankou roku v ČR. Nejlepší mezi bankami byla zejména z hlediska dostupnosti – počtu poboček a bankomatů a komunikace s klienty. Horší hodnocení oproti jiným bankám získala však banka v kategoriích podle výše nákladů na vedení účtu či u sankčních poplatků (Mašek, 2021). Společnost měla 159 poboček a 555 bankomatů na území ČR k 31. prosinci 2021. Integrace do prodejní sítě akvírované společnosti znamenala přidání dalších 30 prodejních míst a 64 kontaktních center k síti MMB (Moneta, 2021). Dost vysoké poplatky jsou účtovány například za výběr hotovosti na pokladně banky (200 Kč) a vydání nouzové karty či nouzové hotovosti v zahraničí (3 000 Kč) (Měšec, 2020).

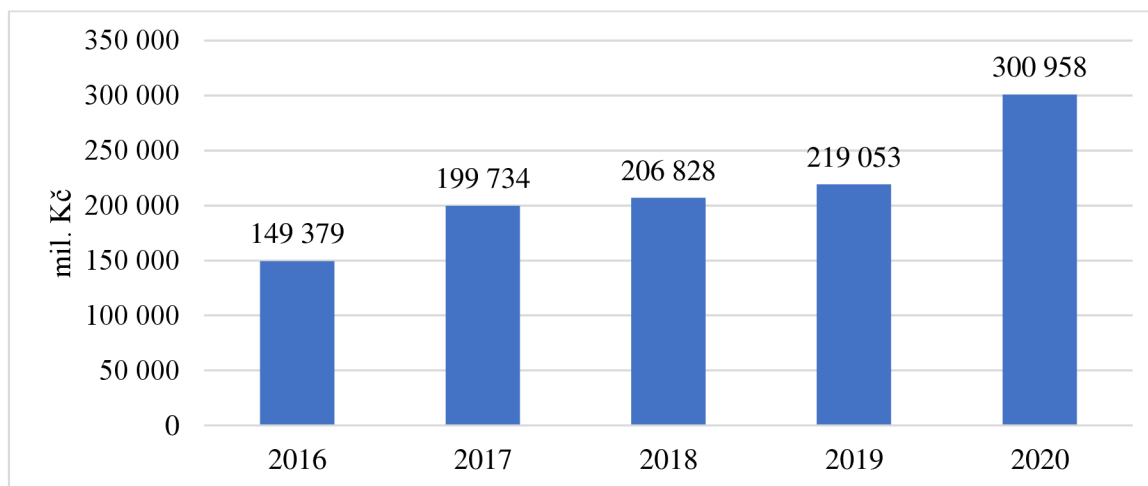
Podle výzkumu Scott & Rose a odborného portálu Finparáda.cz (Sovová, 2021) je MMB také na prvním místě v hodnocení běžných účtů 16 bankovních institucí v ČR. Velký důraz byl v metodice tohoto hodnocení jaký má banka úroveň přímého bankovníctví tzn, moderních technologií, dostupnosti bankomatů a vkladomatů.

Tato hodnocení potvrzují význam MMB z hlediska rostoucí pozornosti investorů.

4.8.3 Bilance banky

Růst bilanční sumy je předpokladem růstu zisku a dobrého finančního zdraví banky. Obrázek 19 ilustruje vývoj celkových aktiv MMB. Růst aktiv MMB je kladný signál.

Obrázek 19 Celková aktiva Moneta Money Bank (mil. Kč), 2016–2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv Moneta Money Bank 2016–2020

Růst aktiv v roce 2017 byl podpořen investicemi do pobočkové sítě banky a růstu retailových úvěrů. Růstu aktiv v roce 2020 bylo dosaženo díky rozšíření portfolia úvěrů, zejména díky rozvoji retailových hypotečních úvěrů. Na straně pasiv byl vykázán růst zejména na straně klientských vkladů. V důsledku akvizice se struktura vkladů výrazně změnila. Například byly přidány vklady stavebního spoření zajištěné státní podporou. Celková aktiva MMB se proto výrazně zvýšila v roce 2020 na 300 958 mil. Kč. Výpočet tempa růstu aktiv je uveden v tabulce níže.

Tabulka 4 Celková aktiva Moneta Money Bank (mil. Kč), 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Aktiva, mil. Kč	149 379	199 734	206 828	219 053	300 958
Meziroční tempo růstu, %	-	33,7 %	3,6 %	5,9 %	37,4 %

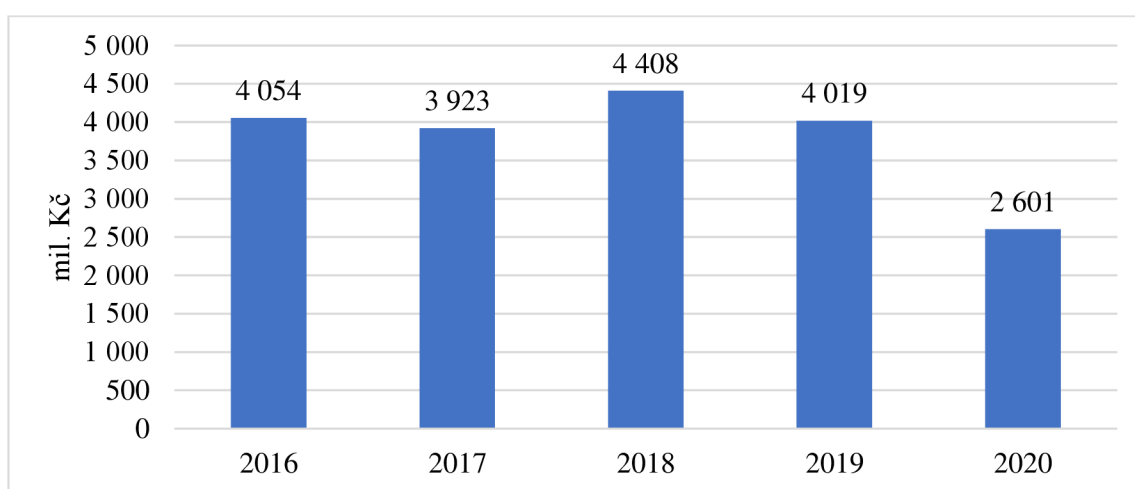
Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv Moneta Money Bank 2016–2020

MMB patří mezi největší banky v ČR z hlediska počtu klientů (1,4 milionu klientů v roce 2020), ale výrazně zaostává ve velikosti aktiv (301 mld. Kč v roce 2020) za lídry na bankovním trhu podle tohoto ukazatele – ČSOB (1 823 mld. Kč), Česká spořitelna (1 717 mld. Kč), Komerční banka (1 283 mld. Kč) (Banky.cz, 2021).

4.8.4 Ziskovost

Vývoj čistého zisku banky ilustruje Obrázek 18. Zisk společnosti v roce 2020 vlivem rostoucích nákladů a tvorby rezerv oproti roku 2019 výrazně poklesl (ze 4 mld. Kč na 2,6 mld. Kč), a to i přesto, že tržby meziročně vzrostly z 10,5 mld. Kč na 12,5 mld. Kč. Výsledek hospodaření MMB ovlivnily vyšší náklady na riziko kvůli pandemii COVID-19, které dosáhly 3,6 mld. Kč. Bez vlivu akvizice by zisk banky zůstal na úrovni předchozího roku (Moneta, 2021). Podle pětiletého výhledu do roku 2025 by měla banka dosáhnout minimálně 20,9 mld. čistého zisku (Moneta, 2021).

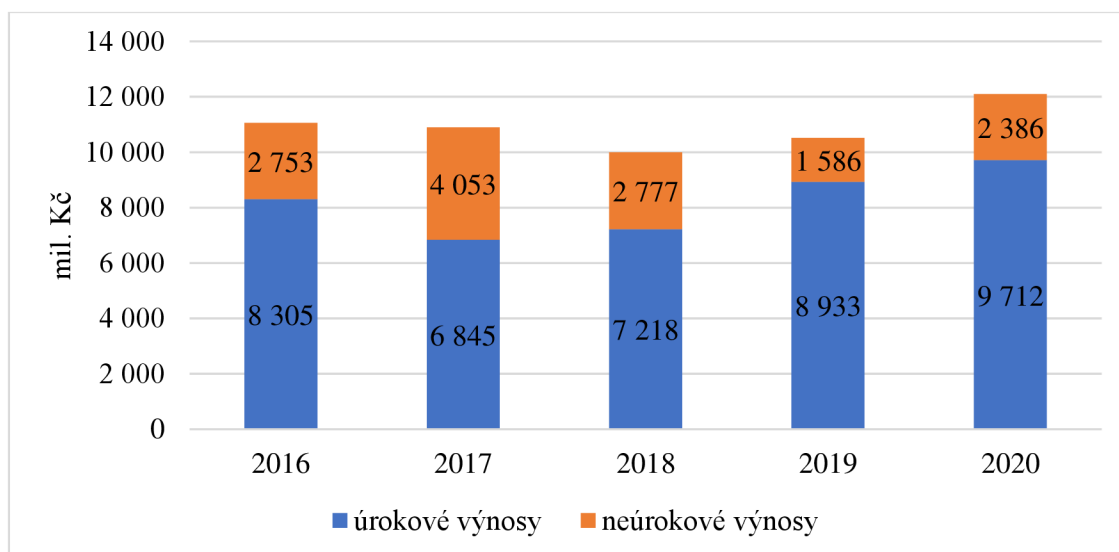
Obrázek 20 Čistý zisk po zdanění Moneta Money Bank (mil. Kč), 2016–2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv Moneta Money Bank 2016–2020

Přehled výnosů MMB je znázorněn pomocí Obrázku 19. Větší část výnosů tvoří úrokové výnosy – 9,7 mld. Kč v roce 2010. Neúrokové výnosy činí přes 2,4 mld. Kč. Celkové provozní výnosy dosáhly 12,1 mld. Kč v roce 2020, což znamená nárůst cca o 1,5 mld. Kč oproti roku 2019.

Obrázek 21 Provozní výnosy Moneta Money Bank – úrokové a neúrokové (mil. Kč), 2016–2020

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv Moneta Money Bank 2016–2020

Výpočet vybraných ukazatelů ziskovosti MMB je uveden v Tabulce 5.

Tabulka 5 Ukazatele ziskovosti Moneta Money Bank (%), 2016–2020

	2016	2017	2018	2019	2020
ROA	2,7 %	2,0 %	2,1 %	1,8 %	0,9 %
ROE	14,9 %	15,2 %	16,6 %	16,5 %	9,6 %
C/I	46,0 %	45,4 %	46,0 %	47,7 %	45,7 %

Zdroj: vlastní zpracování na základě výročních zpráv Moneta Money Bank 2016–2020

Ukazatel rentability aktiv (ROA) vykazuje v posledních letech klesající tendenci, což je ovlivněno snížením zisků. Lze to přičíst vlivům akvizice, která proběhla v roce 2020. Průměrná hodnota ROA českého bankovního sektoru činila dle posledních údajů EBA (2021) 1,3 % v roce 2019, v EU – 0,4 %. Při porovnání s těmito hodnotami je patrné, že je MMB nad průměrem trhu, což lze hodnotit kladně.

Ukazatel rentability vlastního kapitálu (ROE) MMB dosahuje velmi vysokých hodnot v letech 2016–2019, ale v roce 2020 došlo k poklesu hodnoty ukazatele kvůli poklesu zisku banky. V roce 2019 činila průměrná rentabilita vlastního kapitálu českého bankovního sektoru 16 %, což znamená, že MMB byla těsně nad průměrem trhu. Při porovnání s průměrem EU (5,8 % v roce 2019) je MMB značně lepší.

Ukazatel poměru provozních nákladů k provozním výnosům (C/I) MMB se pohybuje v rozmezí od 45,4 % do 47,7 % v období 2016–2020. Meziroční pokles ukazatele v roce 2020 o dva procentní body na úroveň 45,7 % lze hodnotit pozitivně, protože to znamená vylepšení schopnosti banky dosahovat vyšších tržeb při daných nákladech.

Na základě provedené analýzy lze tvrdit, že MMB je dobře připravena na další růst a obnovení dividendové politiky, kdy to situace umožní. Z pohledu investorů je to velmi pozitivní fakt.

5 Výsledky a diskuse

V této části je provedeno shrnutí hlavních výsledků analýzy a jsou učiněny závěry o odolnosti, stabilitě a celkovém vývoji bankovního sektoru. Pozornost je věnována zejména souvislostem ve vývoji bankovního sektoru a ekonomiky v době krizí z let 2009 a 2020.

Z provedené analýzy bankovního sektoru do roku 2019 (včetně) lze udělat závěr, že podobně jako celý region střední a východní Evropy zažíval i český bankovní sektor velmi úspěšné období. Z analýzy ukazatelů ROE a ROA vyplývá, že ziskovost bankovního sektoru je na velmi vysoké úrovni (značně vyšší než průměr EU) a banky v ČR velmi dobře hospodaří se svými aktivy. Tato situace je podpořena vysokou kvalitou úvěrového portfolia, ovlivněna pozitivním ekonomickým vývojem a růstem mezd, růstem schopnosti klientů splácet úvěry. Pozitivní stav bankovního sektoru se projevuje ve zvýšené aktivitě – roste počet fúzí a akvizic. Vzhledem ke zjištění, že se malé banky stále více podílí na zisku celého bankovního sektoru, nelze podceňovat rostoucí význam těchto subjektů na bankovním trhu.

V roce 2020, který byl ovlivněn pandemií COVID-19, si bankovní sektor udržel rostoucí trend jak z hlediska růstu objemu úvěrů, tak z hlediska růstu objemu vkladů.

Bankovní sektor zaujímá významné postavení v ekonomice země. Například jeho aktiva tvořila 140 % reálného HDP země v roce 2020. Daň z příjmů právnických osob zaplacená bankami tvořila téměř 10 % celkových příjmů státu z této daně, zatímco na hrubé přidané hodnotě se bankovní sektor podílel cca 3 %.

Z výsledků porovnání vývoje bilanční sumy aktiv bank a reálného HDP země vyplývá, že spolu s růstem HDP dochází ke zvýšení aktiv bank. Nicméně pokles HDP (např. v době světové hospodářské krize 2009 a koronavirové krize 2020) nezpůsobuje pokles aktiv bank. V rámci celého sledovaného období 2008–2020 je tempo růst aktiv kladné.

Odolnost bankovního sektoru vůči krizi v roce 2009 lze objasnit několika faktory: na začátku krize měly banky přebytek likvidity a dostatek zdrojů pro financování úvěrů z primárních vkladů (byly „izolované“), měly malý objem „toxických“ aktiv a nesplácených úvěrů (Singer, 2010, s. 8). Banky většinou neposkytovaly úvěry v cizích měnách, a proto nebyly závislé na měnových trzích (Singer, 2010, s. 8).

Dále pak byla v oblasti měnové politiky přijímána opatření zaměřená na podporu poptávky po bankovních produktech, zejména na výrazné snižování měnově-politických sazeb: z maximální repo sazby 3,75 % v únoru 2008 byla sazba snížena na 1,00 % ke konci roku 2009 a poté až na minimální hodnotu 0,05 v listopadu 2012 (ČNB, 2021).

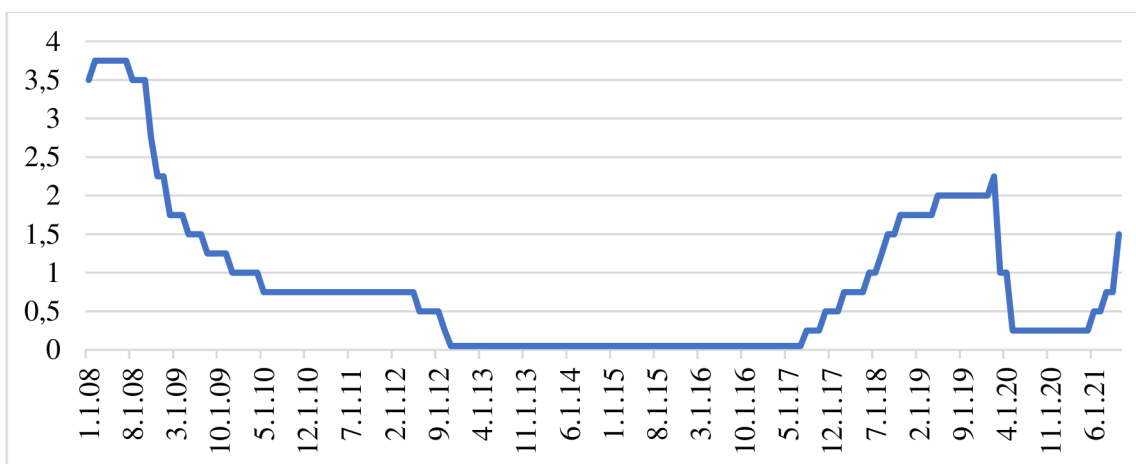
Vývoj 2T repo sazby je ilustrován pomocí Obrázku 20. Je patrné, že v době krizí 2009 a 2020 přistoupila ČNB ke snížení úrokových sazeb.

V případě první krize v roce 2009 byl však výstup ekonomiky z krize pomalejší a sazby byly snižovány až do roku 2012. Velmi nízké sazby (max. do 0,75 %) byly udržovány i v průběhu let 2012–2017. A jen v roce 2018 v souvislosti s velmi pozitivním ekonomickým vývojem byly zvýšeny nad 1% úroveň (ČNB, 2021).

V roce 2020 byl vývoj české ekonomiky a všech aspektů podnikání a života výrazně zasažen pandemií nemoci COVID-19. Ekonomická aktivita byla zpomalená z důvodu omezení plynoucích z protipandemických opatření vlády. Na druhou stranu zavedla vláda řadu balíčků podporujících podnikání. ČNB pod vzrůstajícím tlakem ekonomiky snížila úrokové sazby s cílem zmenšit ekonomický pokles.

V reakci na negativní dopady koronavirové krize byly repo sazby v roce 2020 sníženy: z maximální hodnoty (2,25 %) v únoru 2020 na 1 % v březnu a poté na 0,25 % v květnu (ČNB, 2021). K prvnímu navýšení sazby sáhla ČNB v červnu 2021 – zvýšila ji o 0,25 procentního bodu na úroveň 0,5 % a poté na 0,75 % v srpnu 2021. Rozhodnutí ČNB o razantním zvýšení sazby na 1,5 % v říjnu 2021 ovšem překvapilo politiky i ekonomy (BusinessInfo.cz, 2021). Od základní úrokové sazby se odvíjí úroky spotřebitelských, hypotečních a komerčních úvěrů, a proto je to negativní z pohledu podnikatelů a domácností. Tento krok ovšem podporuje finanční sektor a pomáhá vydělávat bankám, jejichž zisky v roce 2020 značně poklesly. Zvýšení sazeb je také signálem, že ČNB bere vážně inflační tlaky a napětí na pracovním trhu, jenž se dlouhodobě potýká s velmi nízkou nezaměstnaností a nedostatkem pracovních zdrojů. Růst sazeb má negativní dopad na investice a realitní trh, navíc může rozdílné nastavení úrokových sazeb v ČR a v eurozóně vyvolat příliv spekulativního kapitálu do Česka. V důsledku navýšení sazby ovšem výrazně posílila česká koruna a sazby budou pravděpodobně opět navýšeny v prosinci 2021 – až na úroveň cca 3 % (BusinessInfo, 2021).

Obrázek 22 2T repo sazba (%), 2008–2021

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů z databáze ARAD (ČNB, 2021)

Po nepříznivém vývoji v roce 2020 je výhled do budoucnosti optimistický (Investors.moneta.cz, 2021). Česká ekonomika by se měla vrátit k růstu, avšak některá rizika pořád přetrvávají. Jedním z těchto rizik, které vyvolává diskusi v odborných sférách, je rostoucí úroková sazba, jež snižuje dostupnost hypotečních úvěrů a úvěrů pro podnikatele. Nicméně cíl politiky ČNB zaměřený na snížení inflace (pokud bude naplněn) by měl přinést pozitivní výsledky pro podnikatelský sektor, sektor domácností i ekonomiku jako celek.

6 Závěr

Hlavním cílem práce byla analýza vývoje bankovního trhu v České republice v letech 2008–2020 se zaměřením na aktuální stav. Cíl práce byl splněn prostřednictvím provedené analýzy vybraných ukazatelů bankovního trhu v České republice. Nad rámec této analýzy bylo provedeno porovnání českého trhu s trhy EU. Bylo zjištěno například, že český bankovní trh je velikostně srovnatelný s trhem Maďarska a stejně jako tento trh se vyznačuje vysokým ukazatelem ziskovosti (ROE). Neexistuje však společný vzorec na to, jak velký a ziskový musí být bankovní trh, aby byl výkonný. Při porovnání bankovních trhů ČR a EU z pohledu počtu subjektů a ukazatelů ziskovosti bylo zjištěno, že je situace ve všech zemích odlišná.

Z analýzy stavu bankovního trhu na začátku sledovaného období (v roce 2008) bylo zjištěno, že odolnost českého bankovníctví vůči negativním vlivům světové hospodářské krize je spojena s dobrým výchozím stavem před krizí: dostatek likvidity, dostatek zdrojů k financování úvěrů z primárních vkladů, malý podíl úvěrů v cizích měnách, malý objem nesplácených úvěrů apod. Tyto faktory pomohly snížit citlivost bankovního sektoru na negativní vlivy globálního a evropského prostředí. V době krize eurozóny však ucítily banky vlivy externího prostředí: odpis řeckých dluhopisů způsobil jednorázové snížení zisků českých bank.

Dále bylo zjištěno, že ČNB věnuje velkou pozornost dohledu nad situací na bankovním trhu a prostřednictvím změny měnové sazby může ovlivnit trh. V poslední době překvapuje ekonomy a politiky směr ČNB na razantní zvýšení úrokových sazeb, což vytváří značný tlak na podnikatelský sektor a domácnosti. Tato úsilí ČNB jsou však signálem, že inflaci a napětí na pracovním trhu bere vážně. Lze udělat závěr, že se v době krize regulace bankovního sektoru zvyšuje.

Byla provedena analýza struktury úvěrů a vkladů, které tvoří důležité položky aktivní a pasivní strany bankovních bilancí. Významný vliv na objem a strukturu úvěrů mají změny pravidel pro čerpání hypotečních úvěrů a ceny nemovitostí. Objem klientských vkladů je tradičně větší než objem klientských úvěrů. Převis vkladů nad úvěry tradičně generuje sektor domácností. V podnikovém sektoru je objem vkladů a úvěrů přibližně stejný. S tímto trendem musí banky počítat, pokud se ve svém portfoliu zaměří na růst vkladů nebo růst úvěrů.

Důležitý ukazatel bankovního sektoru jako celku a jednotlivých bank je kapitálová přiměřenost. Průměrný kapitálový poměr všech bank v ČR se v průběhu sledovaného období zvyšuje, ale kapitálový poměr velkých bank klesá. Je to spojeno se stanovením Českou národní bankou odlišných požadavků na kapitálovou přiměřenost různých bank. Lze tvrdit, že velké banky naplňují tyto požadavky. V roce 2020 navíc akceptovaly doporučení ČNB zastavit na dobu krize vyplácení dividend. To se projevilo v poklesu hodnocení akcií bank na burze, ale je to krok, který pomáhá vytvářet rezervy, udržet stabilitu a spolehlivost bankovního sektoru.

Na základě provedené analýzy a učiněných závěrů lze tvrdit, že se výzkumný předpoklad potvrdil: bankovní trh České republiky je relativně stabilní a odolný vůči krizi.

Po analýze bankovního sektoru jako celku následovala v práci analýza vybrané banky. Moneta Money Bank byla zvolena proto, že značně ovlivnila oživení na akciovém trhu ČR, když se v roce 2016 rozhodla o emisi dluhopisů. Dále pak je to digitální lídr na bankovním trhu a vzhledem k technologickým trendům lze očekávat zájem o tuto banku ze strany investorů. Vyhodnotit chování a výkonnost této banky bylo proto důležité. Prostřednictvím analýzy výročních zpráv banky, zhodnocení vybraných ukazatelů bilance, výkazu zisku a ztrát a vybraných ukazatelů ziskovosti (ROE, ROA, C/I) byly dílčí cíle práce naplněny: popsat vývoj chování konkrétní zvolené banky na českém bankovním trhu; zhodnotit perspektivy rozvoje této banky a formulovat doporučení, která by vedla k posílení jejího postavení na bankovním trhu. Lze udělat závěr, že banka je dobře připravena na další růst a obnovení dividendové politiky. Velký potenciál vytváří akvizice, která proběhla v roce 2020. Pomůže to bance zvýšit tržní podíl a rozšířit portfolio, vylepšit hospodaření s náklady. Vliv akvizice spolu s negativními trendy v době koronavirové krize však měl negativní dopad na zisk banky a zvýšení požadavků na její kapitálovou přiměřenost.

7 Seznam použitých zdrojů

- AFI, 2018. Krize v datech: Kudy vedla cesta k pádu Lehman Brothers a recesi. In: *Ct24.ceskatelevize.cz* [online]. 15. 9. 2018 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z WWW: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2586556-krize-v-datech-kudy-vedla-cesta-k-padu-lehman-brothers-a-recesi>.
- BANKY.CZ, 2021. Srovnání bank: nejvíce klientů hlásí Česká spořitelna, největší objem peněz ČSOB. *Banky.cz* [online]. [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.banky.cz/clanky/srovnani-bank-nejvice-klientu-hlasi-ceska-sporitelna-nejvetsi-objem-penez-csob/>.
- BERGER, Allen. a kol., 2008 Bank Competition and Financial Stability. *Hdl.handle.net* [online]. © 2008 [cit. 2021-09-10]. Dostupné z WWW: <http://hdl.handle.net/10986/6794>.
- BONNEAU, Thierry, 2016. FinTech and the definition of banks and investment firms. In: *Ebi-europa.eu* [online]. 28. 10. 2016 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <http://www.ebi-europa.eu/wp-content/uploads/2016/12/20161028-Th-Bonneau-Fintech.pdf>.
- BOSLAUGHT, Sarah, 2021. Chapter 1. Basic Concepts of Measurement. *Oreilly.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://www.oreilly.com/library/view/statistics-in-a/9781449361129/ch01.html>.
- BREKHOVA, Yulia, Aleksandr ALMOSOV & Dmitrii ZAVJALOV, 2018. *Finansovaja gramotnost'* [online]. Moskva: VAKO. [cit. 2021-09-01]. ISBN 978-5-408-04063-6. Dostupné z WWW: <https://vashifinancy.ru/books/img/978-5-408-04063-6%20Материалы%20для%20учащихся%20БЛОК%2010-11.pdf>.
- BUSINESSINFO, 2021. ČNB znovu zvedla základní repo sazbu, nejvýrazněji za 25 let. *BusinessInfo.cz* [online]. 4. 11. 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.businessinfo.cz/clanky/cnb-znovu-zvedla-zakladni-repo-sazbu-nejvyrazneji-za-25-let/>.
- CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, 2021. Bank. *Cambridge.org* [online]. © 2021. [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/bank>.

- CARLETTI, Elena & Philipp HARTMANN, 2002. Competition and Stability: What is Special About Banking? *Working Paper No 146*. Vol. No., Pp 50 s. ISSN 1561-0810.
- COOPER, William W., Lawtrence M. SEIFORD & Kaoru TONE, 2007. *Data Envelopment Analysis: A Comprehensive Text with Models, Applications, References and DEA-Solver Software*. 2. vyd. New York: Springer. 176 s. ISBN 978-0-387-45283-8.
- ČBA, 2021. Riziko selhání. *Cbaonline.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z WWW: <https://cbaonline.cz/riziko-selhani>.
- ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. Praha: Grada, 304 s. ISBN 978-80-247-7463-3.
- ČERNOHORSKÝ, Jan, 2020. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada, 464 s. ISBN 978-80-271-1809-0.
- ČESKO, 1991. Zákon č. 21 ze dne 20. prosince 1991 o bankách. In: *Zakonyprolidi.cz* [online]. 1992, částka 5 [cit. 2021-09-10]. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-21>.
- ČESKO, 1992. Zákon č. 6 ze dne 17. prosince 1992 o České národní bance. In: *Cnb.cz* [online]. 1993, částka 3 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/legislativa/galleries/zakony/zakon_o_cnb.pdf.
- ČNB, 1999. Zpráva o činnosti bankovního dohledu v České republice. *Cnb.cz* [online]. © 1999 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financi-trh/galleries/souhrnne_informace_fin_trhy/archiv/banky/download/zprava_bd_1999.pdf.
- ČNB, 2017. Organizační řád České národní banky, schválený Bankovní radou dne 6. prosince 2017 – úplné znění po změně č. 8. *Cnb.cz* [online]. © 2017 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/o_cnb/galleries/download/organizacni_rad_cnb.pdf.
- ČNB, 2018. Historie ČNB. *Cnb.cz* [online]. © 2018 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.historie.cnb.cz/cs/dejiny_instituce/statni_bank_a_ceskoslovenska/.

- ČNB, 2019. ČNB zvyšuje úrokové sazby. *Cnb.cz* [online]. 2. 5. 2019 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-zvysuje-urokove-sazby-00010/>.
- ČNB, 2021a. Zpráva o finanční stabilitě 2020/2021. *Cnb.cz* [online]. 15. 6. 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/.galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/frait_2021_0615_zfs_2020-2021_seminar.pdf.
- ČNB, 2021b. ECB and ESCB. *Cnb.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/en/about_cnb/international-relations/ecb-and-escb/.
- ČNB, 2021c. Harmonizované peněžní agregáty České republiky. *Cnb.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/metodicke-poznamky/harmonizovane-penezni-agregaty-ceske-republiky/.
- ČNB, 2021d. Historie ČNB. *Cnb.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://www.historie.cnb.cz/cs/>.
- ČNB, 2021e. Jak se vyvíjela dvoutýdenní repo sazba ČNB? *Cnb.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-se-vyvijela-dvoutydenni-repo-sazba-CNB/>.
- ČNB, 2021f. Výběr dat: Počty subjektů. ARAD systém časových řad. *Cnb.cz* [online]. [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=33049&p_uka=1%2C2%2C3%2C4%2C5%2C6%2C7%2C8%2C9%2C10%2C11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17&p_strid=BAA&p_od=200903&p_do=201912&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C.
- ČSÚ, 2021. Hlavní makroekonomické ukazatele. *Czso.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr.
- ČTK, 2012. Zisk českých bank do konce září stoupl na více než 52 miliard korun. In: *E15.cz* [online]. 2. 12. 2012 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/zisk-ceskych-bank-do-konce-zari-stoupl-na-vice-nez-52-miliard-korun-937245>.

- ČTK, VRB, 2011. Kolik Řecko stálo největší české banky? Zatím 3,62 miliardy. *E15.cz* [online]. 9. 8. 2011 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/kolik-recko-stalo-nejvetsi-ceske-banky-zatim-3-62-miliardy-689258>.
- DELOITTE, 2020. Ekonomické dopady COVID-19: Těžká, ale zvládnutelná zkouška. *Deloitte.com* [online]. © 2020 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/covid-19/articles/ceska-ekonomika-v-karantene-dopady-covid-19.html>.
- DICTIONARY.COM, 2021. „Effectiveness“ vs. „Efficacy“ vs. „Efficiency“: When To Use Each Word For The Best Results. *Dictionary.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.dictionary.com/e/effectiveness-vs-efficacy-vs-efficiency-when-to-use-each-word-for-the-best-results/?itm_source=parsefy-api.
- EBA, 2020. Risk Dashboard Interactive Tool. *Eba.europa.eu* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.eba.europa.eu/eu-banks-sail-through-corona-crisis-sound-capital-ratios>.
- ECB, 2015. Co je to centrální banka? In: *Ecb.europa.eu* [online]. 10. 7. 2015 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/what-is-a-central-bank.cs.html>.
- ECB, 2019. Proč banky potřebují držet kapitál? *Ecb.europa.eu* [online]. © 2019 [cit. 2021-11-01]. Dostupné z WWW: https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/hold_capital.cs.html.
- ECB, 2021. Hospodářská a měnová unie (HMU). *Ecb.europa.eu* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.cs.html>.
- EU, 2013. Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012. *Eur-lex.europa.eu* [online]. 26. 7. 2013 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:32013R0575>.

- EVROPSKÁ KOMISE, 2021a. Bankovní balíček 2021: nová pravidla EU pro posílení odolnosti bank a lepší přípravu na budoucnost (tisková zpráva). In: *Ec.europa.eu* [online]. 27. 10. 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_21_5401.
- EVROPSKÁ KOMISE, 2021b. Co je eurozóna? *Ec.europa.eu* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_cs.
- EVROPSKÁ RADA, 2021. Kapitálové požadavky na bankovní sektor. *Consilium.europa.eu* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/>.
- FARRELL, Michael J., 1957. The measurement of productive efficiency. *Journal of the Royal Statistical Society*. 120(3), 253–290. DOI 10.2307/2343100.
- FILIPOVÁ, Zuzana, 2020. MONETA potvrdila pozici digitálního lídra. Za českou jedničku ji vyhlásila studie Deloitte Digital Banking Maturity 2020. In: *Moneta.cz* [online]. 19. 11. 2020 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.moneta.cz/servis-pro-media/tiskove-zpravy/detail/moneta-potvrdila-pozici-digitalniho-lidra-za-ceskou-jednicku-ji-vyhlasila-studie-deloitte-digital-banking-maturity-2020>.
- FSB, 2011. Shadow Banking: Strengthening Oversight and Regulation: Recommendations of the Financial Stability Board. *Fsb.org* [online]. 27. 11. 2011 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_111027a.pdf?page_moved=1.
- GOOGLE, 2021. MONETA Smart Banka. *Play.google.com* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://play.google.com/store/apps/details?id=cz.moneta.smartbanka&hl=ru&gl=US>.
- GROSSMAN, Richard S., 2010. *Unsettled Account: The Evolution of Banking in the Industrialized World Since 1800*. Princeton: Princeton University Press. 407 s. ISBN 978-1-400-83525-6.
- HOLMAN, Robert, 2010. *Makroekonomie*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck. 424 s. ISBN 978-80-717-9861-3.

- HOVORKOVÁ, Kateřina, 2021. ČNB začne bankám určovat, kdo získá hypotéku. Zjistěte, co se pro žadatele změní. In: *Aktualne.cz* [online]. 26. 5. 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/cnb-muze-nove-diktovat-bankam-komu-mohou-dat-hypoteku-a-komu/r~5f457e3abe0b11eb8335ac1f6b220ee8/>.
- HRDÝ, Milan, 2005. *Oceňování finančních institucí*. Praha: Grada, 216 s. ISBN 978-80-247-6376-7.
- CHEMINANT, Keith Le, 2012. *Colonial and Foreign Banking Systems (RLE Banking and Finance)*. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group, 244 s. ISBN 978-1-136-26513-6.
- ITBIZ, 2021. Efektivita. *Itbiz.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-10]. Dostupné z WWW: <https://www.itbiz.cz/slovník/ekonomie/efektivita>.
- JÍLEK, Josef, 2013. *Finance v globální ekonomice II: Měnová a kurzová politika*. Praha: Grada, 560 s. ISBN 978-80-247-4516-9.
- JINGYI, Jia, 2016. Efficiency of Chinese Banks: A Survey and Suggested Directions for Future Research. *Chinese Economy*. 49(4), 239–256. DOI 10.1080/10971475.2016.1179006
- JUREČKA, Václav a kol., 2017. *Makroekonomie*. 3., aktualiz. a rozšíř. vyd. Praha: Grada, 368 s. ISBN 978-80-271-9265-6.
- KAŠPAROVSKÁ, Vlasta, 2003. *Banky a bankovní obchody*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. 104 s. ISBN 80-7157-652-2.
- KOOPMANS, Tjalling C., 1951. *An Analysis of Production as an Efficient Combination of Activities*. 7. vyd. Hoboken: Wiley, 65 s.
- KUMBIRAI, Mabwe & Robert WEBB, 2010. A financial Ratio Analysis of Commercial Bank Performance in South Africa. *African Review of Economics and Finance*. 2(1), 30–53. ISSN 2042-1478.
- KURZY.CZ, 2021a. EUR euro, od 31. 12. 2019 do 2. 1. 2019, historie kurzů měn. *Kurzy.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/kurzy.asp?A=H&KM=EUR&D1=1.1.2019&D2=31.12.2019&I=1>.

- KURZY.CZ, 2021b. HDP 2021, vývoj HDP v ČR. *Kurzy.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/hdp/>.
- MACHIRAJU, H. R., 2008. *Modern Commercial Banking*. 2. vyd. New Age International Ltd. 362 s. ISBN 978-8-122-42622-9.
- MAŠEK, Adam, 2021. Nejlepší bankou je letos Moneta. Prvenství slaví i Generali Česká pojišťovna a Komerční pojišťovna. In: *Hn.cz* [online]. 12. 11. 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://archiv.hn.cz/c1-66996640-nejlepsi-bankou-je-letos-moneta-prvenstvi-slavi-i-generalni-ceska-pojistovna-a-komercni-pojistovna>.
- MBANK, 2017. 5 nejstarších bank světa. In: *Mbank.cz* [online]. 30. 1. 2017 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mbank.cz/blog/post,766,5-nejstarsich-bank-sveta.html>.
- MĚŠEC, 2020. Porovnání MONETA Money Bank Tom účet plus. *Mesec.cz* [online]. [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.mesec.cz/produkty/osobni-ucty/porovnani/?vybrane%5B0%5D=2825>.
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2020. Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2019. *Mfcr.cz* [online]. © 2020 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/financni-stabilita-a-dohled/vyvoj-financniho-trhu/2019/zprava-o-vyvoji-financniho-trhu-v-roce-2-38890>.
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2021. IMF – Mezinárodní měnový fond. *Mfcr.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/imf-mezinarodni-menovy-fond-11650>.
- MONETA, 2019. Výsledky skupiny Moneta za rok 2018. *Moneta.cz* [online]. 6. 2. 2019 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.moneta.cz/servis-pro-media/tiskove-zpravy/detail/vysledky-skupiny-moneta-za-rok-2018>.
- MONETA, 2021a. Management Skupiny Moneta. *Investors.moneta.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://investors.moneta.cz/o-nas>.
- MONETA, 2021b. Výroční zprávy. *Moneta.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://investors.moneta.cz/financni-vysledky>.

- MONETA, 2021c. O nás. *Moneta.cz* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.moneta.cz/o-nas>.
- MONETA, 2021d. Výsledky skupiny za rok 2020. In: *Moneta.cz* [online]. 5. 2. 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.moneta.cz/servis-pro-media/tiskove-zpravy/detail/vysledky-skupiny-moneta-za-rok-2020>.
- MPO, 2017. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2016. In: *Mpo.cz* [online]. 11. 7. 2017 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-cr-za-rok-2016--230378/>.
- MPO, 2019. Analýza vývoje ekonomiky – leden 2019. *Mpo.cz* [online]. 18. 1. 2019 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/analyza-vyvoje-ekonomiky-a-leden-2019--243085/>.
- MPO, 2020. Analýza vývoje ekonomiky ČR. Duben 2020. *Mpo.cz* [online]. © 2020 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://www.mpo.cz/assets/cz/rozcestnik/analyticke-materialy-a-statistiky/analyticke-materialy/2020/5/Analyza-vyvoje-ekonomiky-CR_duben-2020.pdf.
- MUSTAFA, Sadaf & Bilal MEHMOOD, 2015. Efficiency Change in Pakistan Commercial Banking Sector: A Pre and Post Digital-Restructuring Analysis. *Journal of emerging economies & Islamic research*. 3(1), 1–12. ISSN 2289-2559.
- NÝVLTOVÁ, Romana & Maria REŽŇÁKOVÁ, 2007. *Mezinárodní kapitálové trhy – zdroj financování*. Praha: Grada, 224 s. ISBN 978-80-247-6339-2.
- OECD, 2021. Czech Republic Economix Snapshot. *Oecd.org* [online]. © 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.oecd.org/economy/czech-republic-economic-snapshot/>.
- POLOUČEK, Stanislav a kol., 2009. *Peníze, banky, finanční trhy*. Praha: C. H. Beck, 415 s. ISBN 978-80-740-0152-9.
- POLOUČEK, Stanislav, 2006. *Bankovníctví*. Praha: C.H. Beck, 716 s. ISBN 80-7179-462-7.

- POSPÍŠIL, Richard, 2007. *Finance a bankovníctví*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 139 s. ISBN 978-80-244-1712-7.
- REVENDA, Zbyněk a kol., 2012. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 424 s. ISBN 978-80-7261-279-6.
- SINGER, Miroslav, 2010. Česká ekonomika na cestě z hospodářské krize. In: *Cnb.cz* [online]. 15. 7. 2010 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/verejnost/.galleries/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100715_ostrava.pdf.
- SOVOVÁ, Eva, 2021. TOP 5 nejlepších běžných účtů: jedničkou je MONETA, překvapila ČS. In: *Idnes.cz* [online]. 29. 3. 2021 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: https://www.idnes.cz/finance/banky-a-sporeni/nejlepsi-bezne-ucty-banky-poplatky-vyhody-srovnani.A210325_132751_sporeni_sov.
- SYROVÁTKOVÁ, Jiřina, 2015. Bankovní produkty. *Cdv.tul.cz* [online]. © 2015 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=5979&chapterid=6366>. -
- SYROVÁTKOVÁ, Jiřina, 2020. Peníze, peněžní banky. *Cdv.tul.cz* [online]. © 2020 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/book/view.php?id=5979&chapterid=6363>. -
- TYUNIN, Yury, 2018. Benchmarking the operational performance of Russian banks in 2013-2017: finding best practices and sources of improvement. *Dspace.spbu.ru* [online]. © 2018 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: https://dspace.spbu.ru/handle/11701/2692/browse?type=title&sort_by=1&order=ASC&rpp=20&etal=-1&null=&starts_with=B.
- URBAN, Jan, 2021. 29. Funkce centrální banky a obchodních bank. In: *Ius-wiki.eu* [online]. 3. 6. 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné z WWW: http://www.ius-wiki.eu/tnh/pfuk/tnh/zkouska/nova/otazka-29#funkce_centralni_banky_a_obchodnich_bank.
- URBÁNEK, Vladimír, 2011. České banky drží řecké dluhopisy v objemu 12,5 mld. Kč. *Kurzy.cz* [online]. 19. 4. 2011 [cit. 2021-10-03]. Dostupné z WWW: <https://www.kurzy.cz/zpravy/264931-ceske-banky-drzi-recke-dluhopisy-v-objemu-12-5-mld-kc/>.

ZEITUN, Rami & Hicham BENJELLOUN, 2013. The Efficiency of Banks and the Financial Crisis in a Developing Economy: The Case of Jordan. *International Review of Accounting, Banking and Finance*. 4(2), 28–60. http://www.irabf.org/upload/journal/prog/2012v4n2_2.pdf>.

ŽEHROVÁ, Jana, 2011. *Finance*. 5. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 216 s. ISBN 978-80-213-2124-3.

8 Přílohy

Příloha A	Podmínky pro získání bankovní licence	80
Příloha B	Organizační schéma ČNB.....	81

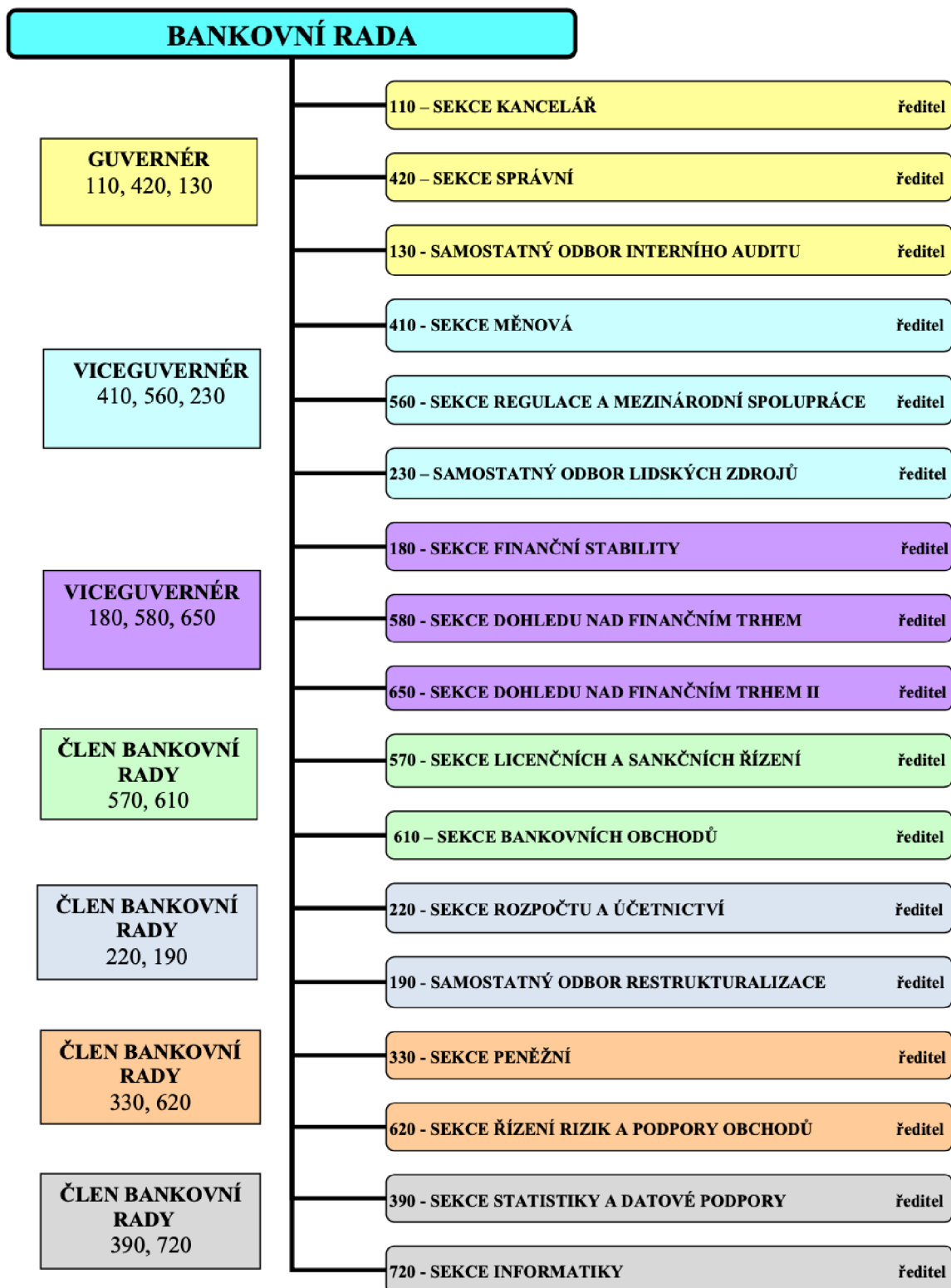
Příloha A Podmínky pro získání bankovní licence

Zákon o bankách, část druhá, § 4, odst. 5:

„Pro udělení licence musí být splněny tyto podmínky:

- a) průhledný a nezávadný původ základního kapitálu a dalších finančních zdrojů banky, jejich dostatečnost a vyhovující skladba,*
- b) splacení základního kapitálu v plné výši,*
- c) důvěryhodnost a odborná způsobilost osoby, které má být licence udělena,*
- d) důvěryhodnost a způsobilost osob s kvalifikovanou účastí (§ 17a odst. 4) na bance nebo, nejsou-li takové osoby, 20 největších akcionářů banky podle podílu na hlasovacích právech k výkonu práv akcionáře při podnikání banky,*
- e) důvěryhodnost, odborná způsobilost a zkušenost členů statutárního orgánu, členů správní rady a členů dozorčí rady banky a splnění dalších požadavků na orgány banky a jejich členy podle § 8,*
- f) technické a organizační předpoklady pro výkon navrhovaných činností banky, funkční řídicí a kontrolní systém banky,*
- g) obchodní plán vycházející z navrhované strategie činnosti banky podložený reálnými ekonomickými kalkulacemi,*
- h) průhlednost skupiny osob s úzkým propojením s bankou,*
- i) úzké propojení v rámci skupiny podle písmene h) nebrání výkonu bankovního dohledu,*
- j) ve státě, na jehož území má skupina podle písmene h) úzké propojení, nejsou právní ani faktické zábrany k výkonu bankovního dohledu,*
- k) sídlo banky musí být na území České republiky,*
- l) banka má alespoň 3 zaměstnance nebo fyzické osoby, které uskutečňují svou činnost podle příkazu jiného (dále jen „pracovník“), kteří zastávají výkonnou řídicí funkci a jsou členy jejího statutárního orgánu nebo správní rady.“*

Zdroj: Česko, 1992

Zdroj: ČNB, 2017, s. 25